

Pradžia>Pinigai ir piniginiai reikalavimai>Nemokumas, bankrotas

Nemokumas, bankrotas

Bulgarija

1 Kam gali būti iškelta nemokumo byla?

Atskiro įstatymo, kuriuo būtų reglamentuojamas nemokumo bylos, Bulgarijoje nėra. Bendrosios nuostatos, kuriomis reglamentuojamas nemokumas, nustatytos Komerčinės veiklos įstatymo skyriuje dėl nemokumo. Bankų ir draudimo bendrovių nemokumas reglamentuojamas Bankų nemokumo įstatyme ir Draudimo kodekse įtvirtintomis specialiomis nuostatomis.

Nemokumo bylos pradedamos nemokiems veiklos vykdytojams. Be to, nemokumo bylos pradedamos pernelyg įsiskolinusioms ribotos atsakomybės bendrovėms, akcinėms bendrovėms arba komandinėms ūkinėms bendrijoms.

Nemokumo byla taip pat gali būti pradėta fiziniam asmeniui, slapta vykdančiam veiklą per nemokų skolininką. Pradėjus nemokumo bylą komercinei įmonei, laikoma, kad tuo pačiu metu byla yra pradėta neribotos atsakomybės partneriui.

Nemokumo bylos taip pat pradedamos individualios veiklos vykdytojams, kurie mirė arba buvo išbraukti iš Komerčinės veiklos registro, jeigu jie savo mirties metu arba išbraukimo iš registro metu buvo nemokūs. Nemokumo bylos taip pat pradedamos neribotos atsakomybės partneriams, net jeigu partneris mirė arba buvo išbrauktas iš Komerčinės veiklos registro. Prašymas pradėti nemokumo bylą gali būti pateiktas per metus nuo skolininko mirties arba išbraukimo iš Komerčinės veiklos registro dienos.

Nemokumo bylos taip pat pradedamos nemokiems likviduojamoms įmonėms. Nemokumo bylos bankams ir draudimo bendrovėms reglamentuojamos atskirame įstatyme nustatytais taisyklėmis ir joms taikoma ten nustatyta procedūra.

Su veiklos vykdytoju, kuris yra valstybės monopoliją įgyvendinanti arba pagal specialų įstatymą įsteigta valstybinė įmonė, nemokumu susijusios bylos reglamentuojamos atskirame įstatyme. Veiklos vykdytojui, kuris yra valstybės monopoliją įgyvendinanti arba pagal specialų įstatymą įsteigta valstybinė įmonė, nemokumo byla negali būti pradėta.

Fizinių asmenų, išskyrus individualios veiklos vykdytojus, nemokumo bylos nacionalinėje teisėje nenumatytos.

Bulgarijos teismas gali pradėti papildomą nemokumo bylą veiklos vykdytojui, kurį užsienio teismas paskelbė nemokiu, jeigu jis Bulgarijoje turi reikšmingo turto.

2 Kokios yra nemokumo bylos iškėlimo sąlygos?

Nemokumo bylos visiems veiklos vykdytojams pradedamos, kai jie atitinka toliau nurodytas būtinas sąlygas:

1) skolininkas turi būti veiklos vykdytojas.

Nemokumo byla gali būti pradėta ne tik veiklos vykdytojui, bet ir asmeniui, slapta vykdančiam veiklą per nemokų skolininką, neribotos atsakomybės partneriui, net jeigu jie mirė arba buvo išbraukti iš registro, ir individualios veiklos vykdytojui, kuris mirė arba buvo išbrauktas iš registro.

Pagal Komerčinės veiklos įstatymo 612 straipsnį nemokumo byla negali būti pradėta valstybės monopoliją įgyvendinančiai arba pagal specialų įstatymą įsteigtai valstybinei įmonei;

2) prašymą turi pateikti vienas iš Komerčinės veiklos įstatymo 625 straipsnyje ir 742 straipsnio 2 dalyje nurodytų asmenų, t. y.: skolininkas, likvidatorius arba skolininko kreditorius verslo sandorio atveju, Nacionalinė pajamų agentūra (jeigu skolininkas, vykdydamas savo verslo veiklą, yra įsiskolinęs centrinės valdžios ar savivaldybių biudžetams arba turi skolą pagal privatų valdžios institucijos reikalavimą) arba įmonės valdymo organo narys.

Tapęs nemokiu arba pernelyg įsiskolinęs, skolininkas turi per 30 dienų pateikti prašymą leisti pradėti nemokumo bylą. Jeigu tai yra individualios veiklos vykdytojas, prašymą gali pateikti jis pats arba jo teisių perėmėjas. Jeigu skolininkas yra įmonė, prašymą pateikia jos valdymo organas, neribotos atsakomybės partneris, įmonės atstovas arba teismo paskirtas likvidatorius. Šiuo atveju prie prašymo pridedama:

registruoto auditoriaus patvirtintos naujausios metinės finansinės ataskaitos kopija ir prašymo dienos balansas, jeigu veiklos vykdytojas turi teisinę prievolę rengti finansines ataskaitas ir balansus;

prašymo pateikimo dienos turto ir įsipareigojimų sąrašas ir aprašas;

kreditorių sąrašas, kuriame nurodomi jų adresai, jų reikalavimų rūšys ir sumos ir jų reikalavimų užtikrinimo priemonės;

individualios veiklos vykdytojų ir neribotos atsakomybės partnerių asmeninio ir sutuoktinių turto sąrašas;

įrodymai, kad apie nemokumo bylos pradėjimą pranešta Nacionalinei pajamų agentūrai;

tiesioginis įgaliojimas, jeigu prašymas teikiamas pagal įgaliojimą.

Jeigu prašymą pateikia kreditorius, prie prašymo turi būti pridėti visi turimi įrodymai kreditoriaus reikalavimui ir įtariamam skolininko nemokumui pagrįsti,

žyminio mokesčio sumokėjimo kvitas ir įrodymas, kad apie prašymo pateikimą pranešta Nacionalinei pajamų agentūrai;

3) turi būti įvykdytos sąlygos, kad reikalavimą būtų galima priverstinai įvykdyti:

skolininko piniginė prievolė turi būti susijusi su komerciniu sandoriu, įskaitant to sandorio galiojimą, vykdymą, nevykdymą, nutraukimą, panaikinimą ir pripažinimą negaliojančiu, arba su jo nutraukimo padariniais;

pagal viešąją teisę skolininko komercinėje veikloje turi būti susidariusi skola centrinės valdžios ir savivaldybių biudžetams;

turi būti susidariusi iš privataus valdžios institucijos reikalavimo kylanti skola.

Komerčinis sandoris – tai veiklos vykdytojui vykdančiam savo veiklą sudarytas sandoris, įskaitant sandorius, tiesiogiai nurodytus Komerčinės veiklos įstatymo 1 straipsnio 1 dalyje (prekių ar kitų daiktų įsigijimas siekiant juos parduoti pradine, perdirbta arba galutine forma, savo pagamintų prekių pardavimas, vertybinių popierių įsigijimas siekiant juos parduoti, komercinis atstovavimas ir brokerio veikla, užsakymo, ekspedijavimo ir transporto sandoriai, draudimo sandoriai, bankininkystės ir valiutų keitimo sandoriai, įsakomieji vekseliai, paprastieji vekseliai ir čekiai, sandėliavimo sandoriai, licencijavimo sandoriai, prekių priežiūra, sandoriai dėl intelektinės nuosavybės, viešbučių administravimo, turizmo, reklamos, informavimo, sceninių pasirodymų ir pramogų pramonės produkcijos ir kitų paslaugų, taip pat nekilnojamojo turto įsigijimo, statybos ar įrengimo siekiant jį parduoti ar nuomoti), neatsižvelgiant į tai, kieno vardu veikia tuos sandorius sudarantys asmenys. Jeigu kyla abejonų, laikoma, kad veiklos vykdytojas sandorį sudarė vykdydamas savo veiklą.

Įvairūs centrinės valdžios ir savivaldybių reikalavimai pagal viešąją teisę nurodyti Mokesčių ir socialinio draudimo proceso kodekso 162 straipsnio 2 dalyje.

Tai:

mokesčiai, įskaitant akcizus ir muitus, privalomąsias socialinio draudimo įmokas ir kitas į valstybės biudžetą mokėtinas įmokas;

kitos mokėtinos sumos, kurių bazė ir dydis nustatyti teisės aktuose;

teisės aktuose nustatytas žyminis mokestis ir savivaldybės mokesčiai;
socialinio draudimo išlaidos, atliktos teisės aktuose nustatytų reikalavimų neatitinkančiu būdu;
valdžios institucijų konfiskuoto turto piniginis ekvivalentas, baudos ir piniginės sankcijos, taip pat valstybės biudžeto naudai konfiskuoti gryniesi pinigai;
skolos, susidarancios įsigaliojusiais teismo nuosprendžiais, sprendimais ir nutartimis priteisus centrinės valdžios ar savivaldybių biudžetams lėšas, taip pat Europos Komisijai sprendimais nurodžius susigrąžinti neteisėtai suteiktą valstybės pagalbą;
skolos, susidarancios dėl nurodymų sumokėti baudas;
nepagrįstai išmokėtos arba permokėtos sumos ir neteisėtai gautos arba neteisėtai išmokėtos sumos pagal projektus, bendrai finansuojamus pagal pasirengimo narystei finansines priemones, veiklos programas, iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir Sanglaudos fondo, Europos žemės ūkio fondų, Europos žuvininkystės fondo, pagal Šengeno priemonę ir Pereinamojo laikotarpio institucijų plėtros priemonę, įskaitant atitinkamą nacionalinį bendrą finansavimą, kai šios sumos yra susigrąžintinos remiantis priimtu administraciniu sprendimu ir taikant kitas nacionalinėje ir Europos Sąjungos teisėje numatytas piniginės sankcijas;
minėtų gautinų sumų delspinigiai.

Viešojo sektoriaus gautinos sumos apima gautinas sumas, mokėtinas į Europos Sąjungos biudžetą pagal Europos Komisijos, Europos Sąjungos Tarybos, Europos Sąjungos Teisingumo Teismo ir Europos Centrinio Banko sprendimus, kuriais nustatomos piniginės prievolės, susijusios su išieškojimu Europos bendrijos steigimo sutarties 256 straipsnio pagrindais, ir Europos Sąjungos valstybių narių gautinos sumos, išieškotinos pagal galutinius sprendimus dėl grynųjų pinigų konfiskacijos arba konfiskuoto turto atitiktoms grynaisiais pinigais, taip pat pagal sprendimus dėl finansinių sankcijų, taikomų kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse, kai jos Bulgarijoje yra pripažįstamos ir vykdytinos.

Neatsižvelgiant į tai, ar reikalavimas kilo dėl komercinio sandorio, ar iš viešosios teisės, jis turi būti pripažintas pagrįstu ir galiojančiu tą dieną, kai teismas priima nutartį dėl prašymo pradėti nemokumo bylą;

4) nemokumo bylos pradėdamos nemokiems veiklos vykdytojams. Nemokumo byla taip pat pradėdama pernelyg įsiskolinusiai ribotos atsakomybės bendrovei (bulg. *дружество с ограничена отговорност*), akcinei bendrovei (*акционерно дружество*) arba komanditinei akcinei bendrovei (*командитно дружество с акции*). Nemokumas ir pernelyg didelis įsiskolinimas yra objektyvios faktinės sąlygos, kurių teisinės apibrėžtys nustatytos Komerčinės veiklos įstatyme.

Veiklos vykdytojas yra nemokus, kai jis negali:

įvykdyti piniginės prievolės, kurios įvykymo terminas yra suėjęs ir kuri kyla iš komercinio sandorio, įskaitant to sandorio galiojimą, vykdymą, nevykdymą, nutraukimą, panaikinimą ir pripažinimą negaliojančiu, arba iš jo nutraukimo padarinių, arba kuri yra su tuo sandoriu arba jo nutraukimo padariniais susijusi; sumokėti pagal viešąją teisę susidariusios, iš veiklos vykdytojo komercinės veiklos kylančios skolos centrinės valdžios ir savivaldybių biudžetams; įvykdyti prievolės, susijusios su privačiais valstybės reikalavimais sumokėti gautinas sumas.

Pagal pirmąją hipotezę daroma prielaida, kad veiklos vykdytojas negali sumokėti skolos, kurios mokėjimo terminas yra suėjęs, jeigu iki prašymo pradėti nemokumo bylą pateikimo veiklos vykdytojas nepateikė Komerčinės veiklos registre paskelbtinų finansinių ataskaitų už praėjusius trejus metus.

Skolininkas laikomas nemokiu, jeigu jis yra sustabdęs mokėjimus. Skolininkas laikomas sustabdžiusiu mokėjimus, net jeigu jis iki galo arba iš dalies sumokėjo skolas tam tikriems kreditoriams. Skolininko nemokumas preziumuojamas ir tada, kai vykstant priverstinio vykdymo procesui, pradėtam remiantis kreditoriaus, pateikusio prašymą pradėti nemokumo bylą, gauta galutine nutartimi, skola nebuvo iki galo arba iš dalies sumokėta per šešis mėnesius nuo tos dienos, kai skolininkas gavo prašymą arba raginimą savanoriškai sumokėti.

Įmonė laikoma pernelyg įsiskolinusia, kai jos turto nepakanka jos įsipareigojimams padengti;

5) skolininkas susiduria ne su laikiniais sunkumais, o yra objektyviai nuolat nemokus ir pernelyg įsiskolinęs.

Kompetentingas bankroto bylų teismas yra provincijos teismas, kurio jurisdikcijai prašymo pradėti nemokumo bylą pateikimo metu priklauso veiklos vykdytojo pagrindinė buveinė. Skolininko ar likvidatoriaus pateiktą prašymą pradėti nemokumo bylą teismas nagrinėja nedelsdamas, uždareme posėdyje, pranešimas apie tai skelbiamas Komerčinės veiklos registre. Kreditoriaus pateiktą prašymą pradėti nemokumo bylą teismas nagrinėja uždareme posėdyje, į kurį kreditorius ir pareiškėjas turi atvykti teismo paskirtu metu, ne vėliau kaip 14 dienų nuo prašymo pateikimo dienos. Teismas sustabdo bylą, pradėtą skolininko ar likvidatoriaus pateiktu prašymu, jeigu prieš jam priimant nutartį dėl prašymo atitinkamą prašymą pradėti nemokumo bylą pateikia kreditorius. Iki kreditoriaus pateiktu prašymu pradėtos bylos pirmojo posėdžio pabaigos kiti kreditoriai gali būti pripažinti šalimis, pateikti prieštaravimus ir rašytinius įrodymus. Prašymo pateikimo dieną teismas prašymui priskiria bylos numerį ir nustato datą, iki kurios jis privalo nuspręsti dėl prašymo. Atitinkamas laikotarpis negali viršyti trijų mėnesių.

Prieš priimdamas nutartį dėl prašymo, bankroto bylų teismas kreditoriaus arba savo iniciatyva gali nurodyti taikyti toliau išdėstytas laikinasias ir apsaugos priemones, jeigu to reikia skolininko turtui išsaugoti:

skirti administratorių;

leisti taikyti vykdymo užtikrinimo priemonę – sulaukyti skolininkui mokėtinas lėšas, atimti teisę naudotis turtu ar taikyti kitas apsaugos priemones;

sustabdyti priverstinio vykdymo procesą skolininko turto atžvilgiu, išskyrus atvejus, kai priverstinio vykdymo procesas pradėdamas pagal Mokesčių ir socialinio draudimo proceso kodeksą;

leisti taikyti teisės aktuose numatytas priemones prieinamam skolininko turtui apsaugoti;

užplombuoti patalpas, įrangą, transporto priemones ir kt., kur laikomas skolininko asmeninis turtas ir daiktai, išskyrus gyvenamąsias patalpas ir kitas erdves, reikalingas skolininkui, kad jis galėtų toliau vykdyti veiklą ar laikyti gendančias prekes.

Kai priemonių prašo kreditorius, teismas leidžia jas taikyti, jeigu prie kreditoriaus prašymo pridedami įtikinami rašytiniai įrodymai ir (arba) jeigu pateikiamas teismo nurodyto dydžio užstatas, iš kurio skolininkui būtų atlyginama žala, galinti kilti, jeigu vėliau būtų nustatyta, kad skolininkas nėra nemokus ar pernelyg įsiskolinęs. Apsaugos priemonės taikomos visų nemokaus skolininko turto kreditorių naudai ir teismas jas gali panaikinti, jeigu jos nebėra reikalingos turtui išsaugoti ir kreditorių teisėms užtikrinti.

Apie nutartį pranešama šaliai, kuriai taikomos priemonės, ir šaliai, kuri prašė jas taikyti. Nutartis yra nedelsiant vykdytina, ją galima apskųsti per 7 dienas nuo pranešimo gavimo dienos. Skundo pateikimas nutarties galiojimo nesustabdo. Apsaugos priemonės laikomos panaikintomis nuo tos dienos, kai teismas priima nutartį netenkinti prašymo pradėti nemokumo bylą. Apsaugos priemonės taikomos iki nutarties, kuria pradėdama nemokumo byla, priėmimo dienos.

Kai nustatomas nemokumas arba pernelyg didelis įsiskolinimas, teismas Komerčinės veiklos įstatymo 630 straipsnio 1 dalyje nurodyta nutartimi paskelbia nemokumą arba pernelyg didelį įsiskolinimą, nustato jo pradžios datą, pradeda nemokumo bylą, paskiria laikinąjį administratorių, leidžia taikyti vykdymo užtikrinimo priemonę – sulaukyti skolininkui mokėtinas lėšas, atimti teisę naudotis turtu ar taikyti kitas apsaugos priemones – ir nustato pirmojo kreditorių susirinkimo, kuris turi įvykti ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo nutarties priėmimo dienos, datą.

Kai tampa aišku, kad toliau vykdyti veiklą bus pabloginta nemokaus skolininko turto būklė, teismas skolininko, administratoriaus, Nacionalinės pajamų agentūros arba kreditoriaus prašymu gali paskelbti skolininką nemokiu, priimdamas Komerčinės veiklos įstatymo 630 straipsnio 2 dalyje nurodytą nutartį, ir

nurodyti skolininkui nutraukti veiklą nuo nutarties, kuria pradeda nemokumo byla, priėmimo dienos arba nuo vėlesnės dienos, ankstesnės už terminą, skirtą gaivinimo planui pateikti. Kai teismas nutartimi pradeda nemokumo bylą vandentiekio ir kanalizacijos operatoriui, teismas negali jam nurodyti nutraukti veiklos, kol atitinkamoje teritorijoje nėra paskirtas naujas vandentiekio ir kanalizacijos operatorius.

Nutartis, kuria pradeda nemokumo byla, yra privaloma visoms šalims.

Po to, kai teismas pradeda nemokumo bylą arba skiria laikinąsias ir apsaugos priemones, skolininkas, prižiūrimas administratoriaus, toliau vykdo veiklą, tačiau naujas sutartis gali sudaryti tik iš anksto gavęs administratoriaus sutikimą ir tik tuo atveju, jeigu jis toliau laikosi nutartyje, kuria pradeda nemokumo byla, nurodytų priemonių. Teismas gali iš skolininko atimti teisę valdyti turtą ir juo disponuoti ir gali suteikti tą teisę administratoriui, jeigu jis nustato, kad skolininko veiksmai daro žalą kreditorių interesams.

Komerčinės veiklos įstatymo 631 straipsnyje numatyta nutartimi teismas atmeta prašymą pradėti nemokumo bylą, jeigu jis nustato, kad skolininko sunkumai yra laikini arba kad jo turto pakanka jo skoloms padengti nepadarant žalos kreditorių interesams.

Kai turimo turto nepakanka pradinėms nemokumo bylos išlaidoms padengti ir išlaidos iš anksto nepadengiamos, teismas priima nutartį pagal Komerčinės veiklos įstatymo 632 straipsnio 1 dalį, kuria paskelbia skolininką nemokiu arba pernelyg įsiskolinusiu, pradeda nemokumo bylą, leidžia taikyti vykdymo užtikrinimo priemonę – sulaikyti skolininkui mokėtinas lėšas, atimti teisę naudotis turtu ar taikyti kitas apsaugos priemones, nurodo įmonei nutraukti veiklą, paskelbia skolininką nemokiu ir sustabdo bylą, nenurodydamas išbraukti veiklos vykdytoją iš Komerčinės veiklos registro. Sustabdyta byla gali būti atnaujinta skolininko arba kreditoriaus prašymu per metus nuo nutarties įtraukimo į Komerčinės veiklos registrą. Byla gali būti atnaujinta, jeigu pareiškėjas gali įrodyti, kad skolininkas turi pakankamai turto, arba įmoka sumą, reikalingą pradinėms išlaidoms padengti. Jeigu nė viena iš šalių neprašo atnaujinti bylos, teismas nutraukia bylą ir nurodo išbraukti veiklos vykdytoją iš Komerčinės veiklos registro. Tos pačios taisyklės taikomos, jeigu bylos nagrinėjimo metu nustatoma, kad skolininko turimo turto nepakanka nemokumo bylos išlaidoms padengti.

Pagal Komerčinės veiklos įstatymo 630 ir 632 straipsnius priimtas nutartis galima apskūsti per 7 dienas nuo jų įtraukimo į Komerčinės veiklos registrą, o nutartį, kuria nusprendžiama netenkinti prašymo pradėti nemokumo bylą, galima apskūsti per 7 dienas nuo pranešimo apie nutartį Civilinio proceso kodekse nustatyta tvarka. Pagal 630 straipsnį priimta nutartis yra nedelsiant vykdytina.

Nemokumo byla laikoma pradėta nuo nutarties, priimtos remiantis Komerčinės veiklos įstatymo 630 straipsnio 1 dalimi, įtraukimo į registrą dienos. Kai nutartis, kuria pradeda nemokumo byla, panaikinama, skolininkui mokėtinų lėšų sulaikymas ir teisės naudotis turtu atėmimas laikomi panaikintais, skolininko teisės atkuriamos, o administratoriaus įgaliojimai nutraukiami nuo galutinės nutarties įtraukimo į Komerčinės veiklos registrą dienos.

Teismas specialia nutartimi patvirtina arba atmeta įmonės gaivinimo planą. Jeigu gaivinimo planas patvirtinamas, teismas nutraukia nemokumo bylą ir paskiria plane pasiūlytą arba kreditorių susirinkimo išrinktą priežiūros organą. Nutartį galima apskūsti per 7 dienas nuo jos įtraukimo į Komerčinės veiklos registrą.

Komerčinės veiklos įstatymo 710 straipsnyje nurodyta nutartimi teismas paskelbia skolininką nemokiu, jeigu per atitinkamą įstatyme nustatytą laikotarpį nepasiūloma gaivinimo plano arba siūlomas planas nepriimamas arba nepatvirtinamas. Tos pačios taisyklės taikomos Komerčinės veiklos įstatymo 630 straipsnio 2 dalyje, 632 straipsnio 1 dalyje ir 709 straipsnio 1 dalyje numatytais atvejais (bylos atnaujinimas, jeigu skolininkas neįvykdo savo įsipareigojimų pagal gaivinimo planą). Ta pačia nutartimi teismas paskelbia skolininką nemokiu, nurodo nemokiai įmonei nutraukti veiklą, leidžia sulaikyti skolininkui mokėtinas lėšas ir atimti teisę naudotis turtu, nutraukia skolininko, kuris yra juridinis asmuo, valdymo organų įgaliojimus, atima iš skolininko teisę valdyti nemokaus skolininko turtą ir juo disponuoti ir nurodo nemokaus skolininko turtą realizuoti ir paskirstyti gautas lėšas. Nutartis, kuria skelbiamas nemokumas, taikoma visoms šalims ir įtraukiama į Komerčinės veiklos registrą. Ji yra nedelsiant vykdytina, ją galima apskūsti per 7 dienas nuo įtraukimo į registrą dienos. Nuo nutarties, kuria skelbiamas nemokumas, įtraukimo į Komerčinės veiklos registrą, skolininko nekilnojamasis turtas, kilnojamasis turtas ir iš sąžiningų trečiųjų šalių gautinos lėšos laikomi areštuotais. Į notarinius registrus arba laivybos registrus yra įtraukiamas bendras skolininko nuosavybės teise turimo nekilnojamojo turto ir laivų areštas, grindžiamas į Komerčinės veiklos registrą įtraukta nutartimi, kuria skolininkas yra paskelbtas nemokiu. Visos skolininko piniginės ir nepiniginės prievolės tampa priverstinai vykdytinos jo atžvilgiu nuo nutarties, kuria jis paskelbiamas nemokiu, priėmimo dienos. Nepiniginių reikalavimų rinkos vertė pinigais nustatoma nutarties priėmimo dieną. Nepiniginės prievolės paverčiamos pinigais pagal jų rinkos vertę tą dieną, kai priimama nutartis, kuria pradeda nemokumo byla.

Užsienio teismų nutartys, kuriomis skelbiamas nemokumas, Bulgarijoje pripažįstamos abipusiškumo pagrindu, jeigu jas priima valstybės, kurioje yra skolininko registruota buveinė, organas. Skolininko, užsienio teismo paskirto administratoriaus arba kreditoriaus prašymu Bulgarijos teismas gali pradėti papildomą nemokumo bylą veiklos vykdytojui, kurį užsienio teismas paskelbė nemokiu, jeigu veiklos vykdytojas Bulgarijoje turi reikšmingo turto. Šiuo atveju teismo nutartis taikoma tik Bulgarijoje esančiam skolininko turtui.

3 Kokia nuosavybė sudaro nemokaus subjekto turto dalį? Kaip tvarkomas turtas, kurį skolininkas įgijo arba kuris jam perduotas po to, kai buvo iškelta nemokumo byla?

Nuo nutarties, kuria pradeda nemokumo byla, priėmimo dienos skolininko turtas tampa nemokaus skolininko turtu, iš kurio turi būti tenkinami visi kreditorių reikalavimai, kylantys iš komercinių ir nekomercinių skolų.

Pagal nacionalinę teisę nemokaus skolininko turtas yra:

nutarties, kuria pradeda nemokumo byla, priėmimo dieną skolininko nuosavybės teise turimas turtas;

po nutarties, kuria pradeda nemokumo byla, priėmimo dienos skolininko įgyjamas turtas;

skolininko, kuris yra individualios veiklos vykdytojas, turtas apima pusę sutuoktinių turtui priskiriamo nuosavybės teise turimo asmeninio turto, teisių į asmeninį turtą ir piniginių indėlių;

skolininko, kuris yra neribotos atsakomybės partneris, turtas apima pusę sutuoktinių turtui priskiriamo nuosavybės teise turimo asmeninio turto, teisių į asmeninį turtą ir piniginių indėlių.

Ribotos atsakomybės partnerio nesumokėtą dalį arba įnašą administratorius surenka ir įtraukia į nemokaus skolininko turtą. Į nemokaus skolininko turtą įtraukiami visi papildomi nauji skolininko reikalavimai, pardavus jo turtą gautos lėšos ir kreditorių gautinos sumos, kurių išieškojimas nutrauktas.

Kai turtui priklausančio įkeisto arba kaip užtikrinimo priemonė pateikto daikto pardavimo kaina viršija užtikrintą reikalavimą, įskaitant susikaupusius delspinigius, likusi suma įtraukiama į nemokaus skolininko turtą. Ta pati taisyklė taikoma kreditoriams, kuriems buvo suteikta teisė pasilikti užtikrinimo priemonę.

Jeigu teismas panaikina sandorį nemokaus skolininko kreditorių atžvilgiu, trečiosios šalies suteiktas turtas gražinamas, o jeigu šis turtas nėra įtrauktas į nemokaus skolininko turtą arba pinigai priklauso nuosavybės teise, trečioji šalis į bylą įtraukiama kaip kreditorius.

Jeigu realizavus turtą, kuriam taikomos apsaugos priemonės, nustatytos iki nemokumo pradžios siekiant užtikrinti skolų valstybei gražinimą, arba vyksta skolų valstybei išieškojimo iš šio turto procesas, gautos pajamos viršija reikalavimo sumą, įskaitant susikaupusius delspinigius ir patirtas išieškojimo išlaidas, teismo antstolis perveda likusią sumą į nemokaus skolininko turto banko sąskaitą. Jeigu teismo antstolis per 6 mėnesius nuo nemokumo bylos pradžios turto nerealizuoja, turtas iš antstolio pereina administratoriui ir realizuojamas nemokumo bylos nagrinėjimo metu. Jeigu mokėjimas ieškovui atliekamas nuo

vykdymo proceso sustabdymo dienos iki nutarties, kuria pradedama nemokumo byla, įtraukimo į registrą dienos, sumokėta suma gražinama į nemokaus skolininko turtą. Jeigu imamasi veikslių užtikrinimo priemonę turinčio kreditoriaus naudai realizuoti užtikrinimo priemonę, užtikrinimo priemonės vertę viršijanti pajamų dalis pridedama prie nemokaus skolininko turto.

Į nemokaus skolininko turtą neįtraukiami:

skolininko ir neribotos atsakomybės partnerio neareštuotinas turtas;

Požeminių gamtos išteklių įstatymo 22h straipsnyje ir 63a straipsnio 2 dalyje nurodytos finansinės garantijos;

vandentiekio ir kanalizacijos operatorių turtas, reikalingas jų pagrindinei veiklai, kol atitinkamoje teritorijoje nepaskirtas naujas vandentiekio ir kanalizacijos operatorius;

Atliekų tvarkymo įstatymo 60 straipsnio 2 dalyje nurodytoje banko sąskaitoje esančios sumos.

Pagal nacionalinę teisę (Civilinio proceso kodekso 444–447 straipsnius) vykdymas negali būti nukreipiamas į toliau nurodytą asmeninį skolininko, kuris yra fizinis asmuo, turtą:

daiktus, skirtus įprastam skolininko ir jo šeimos naudojimui, kaip nurodyta Ministrų tarybos patvirtintame sąrašė;

maistą, reikalingą skolininkui ir jo šeimai pragyventi vieną mėnesį, o žemės ūkio produkcijos augintojų atveju – iki naujo derliaus arba jo ekvivalento kitais žemės ūkio produktais;

kurą, kurio reikia norint tris mėnesius užtikrinti šildymą, maisto gaminimą ir apšvietimą;

mašinas, priemones, įrenginius ir knygas, laikomus būtinuoju asmeniniu turtu ir sudarančius sąlygas laisvai samdomam specialistui arba amatininkui toliau verstis savo profesija;

skolininko, kuris yra žemės ūkio produkcijos augintojas, žemę, ypač: iki 0,5 ha ploto sodus ir vynuogynus arba iki 3 ha ploto laukus, įskaitant ūkininkavimui reikalingas mašinas, priemones, trąšas, augalų apsaugos medžiagas ir vienu metų sėjai reikalingas sėklas;

darbinių gyvūnų grupę, karvę ir penkis mažus ūkio gyvulius, dešimt bičių avilių ir naminius paukščius, įskaitant pašarą, reikalingą iki kito derliaus arba iki galimybės juos išvesti į ganyklą atsiradimo;

skolininko būstą, jeigu nei jis, nei tame pačiame gyvenamajame plote gyvenantys šeimos nariai neturi kito būsto, neatsižvelgiant į tai, ar skolininkas ten gyvena. Jeigu būsto plotas viršija skolininko ir jo šeimos narių būsto poreikius, kaip nustatyta Ministrų tarybos nutarimu, papildomas plotas parduodamas, jeigu yra įvykdytos Nuosavybės įstatymo 39 straipsnio 2 dalyje nurodytos sąlygos;

kitus neareštuotinus daiktus ir gautinas sumas, apsaugotas nuo išieškojimo pagal kitas teisės aktus.

Minėtieji draudimai netaikomi kreditoriams, pretenduojantiems į turtą, kuris buvo įkeistas arba suvaržytas hipoteka, jeigu ieškovas yra įkeitimo arba hipotekos kreditorius. Skolininko žemės ir būsto atžvilgiu draudimai netaikomi:

skolininkams, privalantiems mokėti išlaikymo išmokas bei pagal deliktinę teisę priteistą žalos atlyginimą ir kompensuoti finansinį trūkumą;

skolininkams kitais teisės aktuose konkrečiai numatytais atvejais.

Kai išieškojimas nukreipiamas į skolininko darbo užmokestį ar už darbą gautą kitą atlygį, arba į minimalų darbo užmokestį viršijančią pensiją, gali būti daromi šie atskaitymai:

jeigu asmens, kuriam nurodyta sumokėti minėtas išlaidas, pajamos neviršija 300 BGN per mėnesį – ketvirtadalis sumos, jeigu jis neturi vaikų, ir penktadalis sumos, jeigu jis turi išlaikomų vaikų;

jeigu asmens, kuriam nurodyta sumokėti minėtas išlaidas, pajamos yra 300–600 BGN per mėnesį – trečdalis sumos, jeigu jis neturi vaikų, ir ketvirtadalis sumos, jeigu jis turi išlaikomų vaikų;

jeigu asmens, kuriam nurodyta sumokėti minėtas išlaidas, pajamos yra 600–1200 BGN per mėnesį – pusė sumos, jeigu jis neturi vaikų, ir trečdalis sumos, jeigu jis turi išlaikomų vaikų;

jeigu asmens, kuriam nurodyta sumokėti minėtas išlaidas, pajamos viršija 1200 BGN per mėnesį – 600 BGN viršijanti suma, jeigu jis neturi vaikų, ir 800 BGN viršijanti suma, jeigu jis turi išlaikomų vaikų.

Šiais atvejais mėnesinis darbo užmokestis arba atlygis apskaičiuojamas atėmus mokesčius ir privalomasias socialinio draudimo įmokas. Tačiau šios ribos netaikomos išlaikymo išmokų reikalavimams. Šiuo atveju priteistas išlaikymas atimamas visas, o asmens, kuriam nurodyta padengti išlaikymo įsiskolinimus, kitiems įsipareigojimams skirti atskaitymai iš darbo užmokesčio ar kito atlygio už darbą arba iš pensijos atliekami iš likusiųjų bendrų pajamų. Išieškoti iš išlaikymo reikalavimų neleidžiama. Išieškoti iš stipendijų leidžiama tik pagal išlaikymo išmokų reikalavimus.

Jeigu skolininkas, kuris yra fizinis asmuo, atsisako jo asmeniniam turtui, darbo užmokesčiui, kitam atlygiui už darbą arba pensijai suteikiamos apsaugos, šis atsisakymas negalioja.

Požeminių gamtos išteklių įstatymo 22h straipsnyje ir 63a straipsnio 2 dalyje nustatyti reikalavimai dėl finansinių garantijų, kurias veiklos vykdytojas, leidimo turėtojas arba koncesioninkas turi suteikti energetikos ministrai, prieš pradėdamas vykdyti veiklą pagal licenciją, visų pirma: neatšaukiama banko garantija energetikos ministro naudai; patikos sąskaita veiklos vykdytojo nurodytame ir energetikos ministrai priimtinae banke; draudimo liudijimas, kuriame energetikos ministras nurodytas kaip naudos gavėjas; dokumentinis akredityvas, pagal kurį lėšas galima panaudoti tik nurodytai veiklai atlikti, arba kita įstatyme numatyta užtikrinimo priemonė, dėl kurios buvo konsultuotasi su energetikos ministru.

Atliekų tvarkymo įstatymo 60 straipsnio 2 dalyje nustatyti reikalavimai, kokias užtikrinimo priemones reikia pateikti būsims sąvartynų uždarymo ir tolesnės priežiūros išlaidoms padengti: mėnesinius atskaitymus į Regioninės aplinkos ir vandens kontrolės tarnybos (RIOSV), atsakingos už teritoriją, kurioje yra sąvartynas, patikos sąskaitą; mėnesinius atskaitymus į specialios paskirties sąskaitą, užblokuotą tol, kol bus baigtos ir patvirtintos visos su sąvartyno uždarymu ir tolesne priežiūra susijusios priemonės, išskyrus atvejus, kai naudoti deponuojamas lėšas konkrečiai leidžiama arba kompetentingos RIOSV, atsakingos už teritoriją, kurioje yra sąvartynas, naudai suteikiama banko garantija.

Galutinis kreditorių susirinkimas tvirtina rezoliuciją dėl nemokaus skolininko turtui priskiriamo neparduodamo asmeninio turto ir gali nuspręsti, kad nežymios vertės asmeninis turtas būtų gražintas skolininkui, o reikalavimai, kuriuos išieškoti būtų nepagrįstai sudėtinga, būtų panaikinti.

Po to, kai visos skolos iki galo sumokamos, likusi nemokaus skolininko turto dalis gražinama skolininkui.

4 Kokius įgaliojimus atitinkamai turi skolininkas ir nemokumo specialistas?

Nemokumo byloje skolininkas ir administratorius turi šias teises:

pareikšti prieštaravimus likvidatoriaus parengtam balansui ir ataskaitai, jeigu byla pradėta likviduojamai įmonei. Teismas per 14 dienų dėl prieštaravimo priima neskundžiamą nutartį;

prašyti teismo paskelbti skolininką nemokiu ir nurodyti jam nutraukti veiklą nuo nutarties, kuria pradedama nemokumo byla, priėmimo dienos arba nuo vėlesnės dienos, tačiau dar nesibaigus gaivinimo plano pateikimo terminui, kai akivaizdu, kad tolesnė veikla pakenktų nemokaus skolininko turtui;

prašyti teismo leisti taikyti teisės aktuose numatytas apsaugos priemones prieinamam skolininko turtui apsaugoti;

pasiūlyti gaivinimo planą;

prašyti teismo sušaukti kreditorių susirinkimą.

Skolininko ir administratoriaus veiksmai dokumentuojami viešame registre, kuris gali būti vedamas elektronine forma ir su juo galima susipažinti bankroto bylų teismo kanceliarijoje.

Skolininkas, jo atstovas ir administratorius negali tiesiogiai arba per atstovą ar kitą susijusią šalį dalyvauti teikiant pasiūlymus arba dalyvauti pirkėjų teisėmis aukcionuose, kuriuose parduodamas nemokaus skolininko turtui priskiriamas asmeninis turtas ar turtinės teisės. Kai turtingą teisę įgyja netinkamas konkurso dalyvis, pardavimas yra niekinis, o pirkėjo sumokėti pinigai pasiliekami ir panaudojami kreditorių reikalavimams patenkinti.

Po to, kai teismas pradeda nemokumo bylą arba skiria laikinąsias ir apsaugos priemones, skolininkas, prižiūrimas administratoriaus, toliau vykdo veiklą, tačiau naujas sutartis gali sudaryti tik iš anksto gavęs administratoriaus sutikimą ir tik tuo atveju, jeigu jis toliau laikosi nutartyje, kuria pradeda nemokumo byla, nurodytų priemonių.

Teismas gali iš skolininko atimti teisę valdyti turtą ir juo disponuoti ir gali suteikti tą teisę administratoriui, jeigu jis nustato, kad skolininko veiksmai daro žalą kreditorių interesams.

Skolininkas

Tapęs nemokiu arba pernelyg įsiskolinęs, skolininkas turi per 30 dienų pateikti prašymą teismui leisti pradėti nemokumo bylą. Prašymą pateikia skolininkas, skolininko įpėdinis, komercinės įmonės valdymo organas, įgaliotinis arba likvidatorius arba neribotos atsakomybės partneris. Kai prašymą pateikia įgaliotinis, reikalaujama tiesioginio įgaliojimo. Prašyme skolininkas gali pasiūlyti gaivinimo planą ir nurodyti asmenį, atitinkantį nustatytus reikalavimus administratoriui paskirti, jeigu teismas nurodo pradėti nemokumo bylą.

Skolininkas nemokumo byloje ir byloje, kurioje nagrinėjami ieškiniai dėl pripažinimo ir reikalavimai dėl konvalidacijos, asmeniškai arba per įgaliotą atstovą gali imtis reikiamų procesinių veiksmų, išskyrus priklausančius išimtinai administratoriaus kompetencijai.

Tam tikromis sąlygomis skolininkas ir jo šeima turi teisę į išlaikymo išmokas. Išmokos sumą nustato teismas, ši suma priskiriama nemokumo bylos išlaidoms. Skolininkas gali dalyvauti kreditorių susirinkimuose, jeigu jie mano, jog tai reikalinga.

Skolininko prašymu teismas gali atšaukti kreditorių susirinkimo rezoliuciją, jeigu ji yra neteisėta arba labai žalinga kai kurių kreditorių interesams.

Per 7 dienas nuo pripažintų ir atmestų reikalavimų sąrašų paskelbimo Komercinės veiklos registre skolininkas gali pateikti rašytinį prieštaravimą dėl bet kurio administratoriaus pripažinto arba atmesto reikalavimo, nusiųsdamas jo kopiją administratoriui. Per 14 dienų nuo teismo nurodymo, kuriuo patvirtinamas Komercinės veiklos registre esantis sąrašas, paskelbimo skolininkas gali pateikti ieškinį dėl pripažinimo pagal Komercinės veiklos įstatymo 694 straipsnį, jeigu teismas atmeta skolininko prieštaravimą dėl kreditoriaus patvirtinto reikalavimo arba įtraukė reikalavimą į patvirtintų reikalavimų sąrašą.

Skolininkas gali prašyti teismo nušalinti paskirtą administratorių, jeigu administratorius nevykdo savo pareigų arba savo veiksmais daro žalą kreditoriaus arba skolininko interesams.

Skolininkas gali užginčyti teismo išduotą paskyrimo raštą dėl asmeninio turto pardavimo ir turtinių teisių į nemokaus skolininko turtą.

Skolininkas gali pareikšti rašytinį prieštaravimą teismui dėl paskirstymo sąskaitos ir užginčyti nurodymą, kuriuo sąskaita buvo patvirtinta.

Skolininkas gali prašyti, kad teismas, specialia nutartimi tvirtindamas gaivinimo planą arba vėliau, siekdamas užtikrinti turto išsaugojimą ir sudaryti sąlygas įgyvendinti planą, nurodytų turtą, kuriuo skolininkas, gavęs priežiūros organo sutikimą, o jeigu priežiūros organo nėra – teismo sutikimą, gali disponuoti, arba pakeistų vieną ar daugiau stebėtojų tarybos narių.

Pagal Komercinės veiklos įstatymo 740 straipsnį skolininkas bet kuriuo bylos etapu gali sudaryti susitarimą su visais patvirtintų reikalavimų turinčiais kreditoriais dėl atsiskaitymo pagal jų piniginius reikalavimus. Šiuo atveju administratorius skolininkui, kaip šaliai, neatstovauja. Jeigu skolininkas susitarime numatytų savo įsipareigojimų neįvykdyti, kreditoriai, kurių reikalavimai sudaro bent 15 proc. visos reikalavimų sumos, gali prašyti atnaujinti nemokumo bylą. Per metus nuo nutarties sustabdyti bylą įtraukimo į Komercinės veiklos registrą dienos skolininkas gali prašyti, kad nemokumo byla būtų atnaujinta, kai jis įsitikina, kad turi pakankamai turto, arba įmoka reikalingą sumą pradinėms proceso išlaidoms iš anksto padengti.

Per metus nuo nutarties, kuria byla sustabdoma, priėmimo dienos skolininkas gali prašyti teismo atnaujinti sustabdytą bylą, jeigu per tą laikotarpį atlaisvinamos ginčijamiems reikalavimams atidėtos lėšos arba aptinkamas turtas, apie kurį nemokumo bylos nagrinėjimo metu nebuvo žinoma.

Skolininkas gali prašyti teismo jo atkuriamų teisių atžvilgiu taikyti *restitutio in integrum*, jeigu jis iki galo sumokėjo visas byloje pripažintas skolas, įskaitant delspinigius ir patirtas išlaidas. Jeigu nemokumą sukėlė nepalankios verslo ir ekonomikos tendencijos, skolininko teisės atkuriamos ir ne iki galo sumokėjus visas skolas. Tomis pačiomis sąlygomis atkuriamos neribotos atsakomybės partnerių teisės. Teismo nutartis, kuria taikoma *restitutio in integrum*, yra neskundžiama. Per 7 dienas skolininkas gali užginčyti nutartį, kuria jo prašymas atmetamas. Galutinė nutartis įtraukiama į Komercinės veiklos registre laikomą nemokaus veiklos vykdytojo bylos dokumentaciją.

Per 7 dienas nuo galutinės ataskaitos, kurią administratorius parengė iki savo paskyrimo pabaigos, pateikimo teismui dienos skolininkas gali pareikšti prieštaravimą administratoriaus parengtai galutinei ataskaitai. Teismas nutartį dėl ataskaitos priima per 14 dienų, nutartis yra neskundžiama.

Po to, kai skolininkas iki galo atsiskaito pagal savo skolas, jis gali gauti likusią nemokaus skolininko turto dalį, jeigu jo lieka.

Kai kreditoriaus prašymas pradėti nemokumo bylą atmetamas galutine nutartimi, skolininkas, neatsižvelgiant į tai, ar jis yra fizinis, ar juridinis asmuo, turi teisę į žalos atlyginimą, jeigu kreditorius veikė tyčia arba dėl didelio aplaidumo. Turi būti atlyginama visa materialinė ir nematerialinė žala, patirta kaip tiesioginis neteisėto veiksmo padarinys. Jeigu skolininkas savo veiksmais prisidėjo prie žalos atsiradimo, žalos atlyginimo dydis gali būti mažinamas. Jeigu prašymą pradėti nemokumo bylą pateikė keli kreditoriai, jie yra atsakingi solidariai.

Ne vėliau kaip per 14 dienų nuo nemokumo bylos pradėjimo skolininkas turi teismui ir administratoriui pateikti:

reikiamą informaciją apie įmonės verslą ir skolininko turtą;

1200 BGN viršijančių mokėjimų grynaisiais arba banko pavedimu, atliktų per 6 mėnesius iki nemokumo pradžios, sąrašą;

per pastarųjų 12 mėnesių laikotarpį iki nemokumo pradžios skolininko atliktų mokėjimų susijusioms šalims sąrašą;

notaro patvirtintą pareiškimą, kuriame išvardijami visi asmeninio turto daiktai, turtinės teisės, gautinos sumos ir skolininko skolininkų vardai ir pavardės / pavadinimai bei adresai.

Skolininkas informaciją apie savo turtą ir verslą, įskaitant visus atitinkamus dokumentus, teismui arba administratoriui pateikia per 7 dienas nuo rašytinio prašymo tai padaryti dienos. Informacija turi būti atnaujinta prašymo dienos duomenimis. Priešingu atveju teismas skiria baudą.

Ne vėliau kaip per mėnesį nuo nutarties, kuria nemokumo byla sustabdoma dėl pradinių jos išlaidų nesumokėjimo, priėmimo skolininkas privalo nutraukti visų samdomųjų ir kitų darbuotojų darbo sutartis, pranešti Nacionalinės pajamų agentūros kompetentingam vietos direktoratui, išduoti reikiamus dokumentus, kuriais būtų patvirtinama minėtų samdomųjų ir kitų darbuotojų darbo patirtis ir trukmė, parengti orientacinį dokumentą, kuriame būtų išvardyti visi asmenys, turintys užtikrintų reikalavimų pagal Darbuotojų užtikrintų reikalavimų darbdavio nemokumo atveju įstatymą, ir įstatus, kuriuose nustatomos jo vykdymo taisyklės, taip pat perduoti Nacionalinio draudimo instituto kompetentingam vietos padaliniiui įmonės dokumentaciją.

Skolininkas gaivinimo plane nurodytam priežiūros organui pateikia bent vieną ketvirtinę savo veiklos ir veiksmų, kurių buvo imtasi gaivinimo planui įgyvendinti, ataskaitą ir praneša jam apie bet kurias aplinkybes, galinčias turėti reikšmingą poveikį mokumo atkūrimui.

Skolininko valdymo organai turi gauti išankstinį priežiūros organų leidimą, prieš priimdami sprendimus dėl šių dalykų:

skolininko restruktūrizavimo;

įmonių ar reikšmingų jų padalinių uždarymo ar perdavimo;

turtinių sandorių, nepriklausančių su skolininko verslo valdymu įprastai susijusiems veiksams ir sandoriams;
reikšmingo skolininko verslo pakeitimo;
reikšmingų organizacinių pakeitimų;
ilgalaikio bendradarbiavimo, būtino gaivinimo planui įgyvendinti, užmezgimo arba tokio bendradarbiavimo nutraukimo;
padalinių atidarymo ar uždarymo.

Teismo patvirtintas gaivinimo planas skolininkui yra privalomas, jis turėtų nedelsdamas įgyvendinti struktūrinius pokyčius.

Skolininkas Komercinės veiklos įstatymo 645, 646 ir 647 straipsniuose nurodytais laikotarpiais ir sąlygomis turėtų susilaikyti nuo tuose straipsniuose išvardytų veiksmų ir sandorių, priešingu atveju šie veiksmai ir sandoriai gali būti pripažinti negaliojančiais nemokaus skolininko turto kreditorių atžvilgiu.

Administratorius

Pagal Bulgarijos teisės aktus administratorius yra fizinis asmuo, atitinkantis šiuos reikalavimus:

būdamas suaugęs nėra nuteistas dėl tyčinio nusikaltimo, nebent buvo suteikta visiška teisminė rehabilitacija;

nėra susituokęs su skolininku ar kreditoriumi ir nėra kurio nors iš jų tiesiosios žemutinės linijos giminaitis; nėra skolininko ar kreditoriaus šoninės linijos giminaitis iki šeštosios eilės, o pagal svainystės ryšį – iki trečiosios eilės;

nėra nemokumo bylos kreditorius;

nėra nemokaus skolininkas, kuriam nebuvo taikoma *restitutio in integrum*;

neturi ryšių su skolininku ar kreditoriumi, galinčių sukelti pagrįstą įtarimą šališkumu;

turi ekonomikos arba teisės srities universitetinį išsilavinimą ir bent 3 metų atitinkamą profesinę patirtį;

sėkmingai išlaikė kompetencijos egzaminą pagal specialiaame reglamente nustatytas taisykles ir procedūrą ir buvo įtrauktas į teisingumo ministro patvirtintą ir Valstybės leidinyje paskelbtą specialistų, atitinkančių administratorių skyrimo kriterijus, sąrašą;

nebuvo nušalintas kaip administratorius dėl savo pareigų pažeidimo arba dėl žalos padarymo kreditorių arba skolininko interesams; nebuvo išbrauktas iš Centrinio Banko registro ir nebuvo Fondo nuožiūra arba finansų ministro pasiūlymu pašalintas dėl pareigos pažeidimo arba dėl kreditorių interesams žalingų veiksmų;

jam nebuvo taikomos priemonės, numatytos Bankų įstatymo 65 straipsnio 2 dalies 11 punkte arba Kredito įstaigų įstatymo 103 straipsnio 2 dalies 16 punkte.

Teisingumo ministras išbraukia administratorių iš sąrašo, kai nustatoma, kad jis pažeidė su administratoriaus tarnyba siejamus įgaliojimus ir pareigas, neatsižvelgiant į tai, ar pažeidimą nustatė bankroto bylų teismas, ir pasirūpina, kad Valstybės leidinyje būtų paskelbtas iš dalies pakeistas sąrašas.

Administratoriaus įgaliojimais gali naudotis keli asmenys. Šiuo atveju sprendimai priimami vienbalsiai, o veiksmai atliekami bendrai, jeigu kreditoriai arba, kilus ginčui tarp administratoriaus pareigas vykdančių šalių, teismas nenusprendžia kitaip. Jeigu administratoriaus įgaliojimus vykdo keli sprendimus vienbalsiai priimančios ir bendrai veikiančios asmenys, jų atsakomybė yra solidari.

Administratorius turi mokėti metinį mokesį už nuolatinį profesinį mokymą. Reikiamo mokesčio laiku nesumokėjęs administratorius išbraukiamas iš registro.

Ne vėliau kaip per tris dienas nuo administratoriaus paskyrimo, kol jis dar nepatvirtintas, administratorius turi gauti profesinės atsakomybės draudimą visam nemokumo bylos laikotarpiui, kad būtų apsaugotas nuo ieškinių dėl žalos atlyginimo, jeigu jis pažeistų savo tarnybines pareigas.

Teisingumo ministras kartu su ūkio ministru turi rengti kasmetinius administratorių mokymo kursus.

Pagal Komercinės veiklos įstatymą administratoriai skirstomi į šias kategorijas:

laikinieji administratoriai, paskirti nutartimi dėl nemokumo bylos pradėjimo;

laikinieji administratoriai, paskirti kaip apsaugos priemonė;

nuolatiniai administratoriai, kuriuos gali išrinkti kreditorių susirinkimas arba, jeigu kreditorių susirinkimas negali susitarti dėl kandidatūros, – teismas;

administratorių padėjėjai;

ex officio administratoriai, kurie skiriami tuo metu, kai iš pareigų atleidžiamas nuolatinis administratorius, – jie vykdo savo pareigas, kol skiriamas naujas nuolatinis administratorius.

Laikinojo administratoriaus įgaliojimai sutampa su nuolatinio administratoriaus įgaliojimais. Be to, laikinasis administratorius per 14 dienų nuo nemokumo bylos pradėjimo dienos parengia šiuos dokumentus:

kreditorių sąrašą pagal skolininko apskaitos knygas, nurodydamas jų reikalavimų sumą ir kreditorius, kurie, remiantis Komercinės veiklos registre ir skolininko apskaitos knygose nurodyta informacija, per pastaruosius trejus metus iki nemokumo bylos pradėjimo buvo susiję su skolininku;

patvirtintą skolininko apskaitos knygų kopiją;

rašytinę ataskaitą, kurioje nurodomos nemokumo priežastys, dabartinis skolininko turtas, priemonės, kurių buvo imtasi jam apsaugoti, ir galimybės išgelbėti įmonę.

Laikinasis administratorius privalo dalyvauti pirmajame kreditorių susirinkime.

Bankroto bylų teismas paskiria pirmajame kreditorių susirinkime išrinktą administratorių, jeigu jis atitinka nurodytus reikalavimus ir notaro patvirtinto pareiškimo forma suteikė savo išankstinį rašytinį sutikimą, ir nustato dieną, kurią administratorius turi pradėti eiti pareigas. Savo paskyrimo metu administratorius pateikia notaro patvirtintą pareiškimą, kuriuo patvirtina tam tikrą Komercinės veiklos įstatyme nurodytų teisių kliūčių savo pareigoms atlikti buvimą arba nebuvimą, pvz., ar jis yra ribotos atsakomybės bendrovės ar akcinės bendrovės akcininkas, tuo pačiu metu eina likvidatoriaus ir administratoriaus pareigas ir kitas apmokamas pareigas. Atsiradus bet kurioms iš nurodytų aplinkybių administratorius turi apie tai pranešti bankroto bylų teismui. Administratorius turi pradėti eiti pareigas teismo nustatytą dieną. Jeigu jis to nepadaro, teismas per 7 dienas pakeičia paskirtą administratorių kitu asmeniu, pasirinktu iš pirmojo kreditorių susirinkimo iškeltų kandidatų. Jeigu alternatyvių kandidatūrų nebuvo pateikta, administratorius paskiriamas iš atitinkamo sąrašo ir šaukiamas naujas kreditorių susirinkimas. Jeigu kreditorių susirinkimas nepasiekia susitarimo dėl administratoriaus skyrimo arba nenusprendžia dėl jo atlygio, administratoriaus atlygį nustato teismas.

Teismas administratorių nušalina šiais atvejais:

rašytiniu administratoriaus prašymu;

jeigu administratorius praranda veiksnumą;

jeigu administratorius nebeatitinka teisės aktuose nustatytų reikalavimų;

kreditorių, kuriems priklauso daugiau negu pusė bendros visų reikalavimų sumos, prašymu;

kreditorių susirinkimo patvirtintu sprendimu;

kai administratorius nėra pajėgus vykdyti savo įgaliojimų;

administratoriui mirus.

Teismas savo iniciatyva arba skolininko, kreditorių komiteto arba kreditoriaus siūlymu gali bet kuriuo metu nušalinti administratorių, jeigu jis neatlieka savo pareigų arba daro žalą kreditoriaus arba skolininko interesams. Savo paties prašymu nušalintas administratorius privalo toliau eiti pareigas, kol paskiriamas

naujas administratorius. Nutartis, kuria administratorius nušalinamas, yra skubiai vykdytina ir jos apskundimas jos galiojimo nesustabdo. Panaikinus nutartį dėl nušalinimo, nušalinta šalis į nemokumo bylos administratoriaus pareigas negražinama. Teismas sušaukia kreditorių susirinkimą, kuriam pavedama iškelti naujo administratoriaus kandidatūrą. Kol renkamas naujas administratorius, administratoriaus funkcijas atlieka teismo paskirtas *ex officio* administratorius. Pradėjęs eiti pareigas, administratorius ne vėliau kaip per 3 dienas pareikalauja galimybės susipažinti su užplombuotu skolininko turtu ir parengia skolininko nekilnojamojo ir asmeninio turto, grynųjų pinigų, vertingų daiktų, vertybinių popierių, sutarčių, reikalavimų ir kt., įskaitant trečiųjų šalių turimus asmeninius daiktus, aprašą. Administratorius parengia aprašą ir, jeigu vėliau surandamas kitas turtas, parengiamas papildomas aprašas. Nuo aprašo parengimo momento administratorius yra atsakingas už ten išvardytą turtą, išskyrus atvejus, kai jis perduodamas skolininkui arba trečiajai šaliai saugoti.

Administratorius turi šias teises:

atstovauti įmonei;

tvarkyti jos einamuosius reikalus;

prižiūrėti skolininko verslą, jeigu jo teisė vykdyti verslą buvo apribota;

gauti ir laikyti apskaitos knygas ir tvarkyti įmonės verslo korespondenciją;

teikti užklausas ir nustatyti skolininko turtą;

teisės aktuose numatytais atvejais prašyti nutraukti, panaikinti arba pripažinti negaliojančiomis sutartis, kurių šalis yra skolininkas;

dalyvauti bylose, kurių šalis yra įmonė, ir teikti ieškinius jos vardu;

surinkti skolininkui mokėtinas lėšas ir deponuoti pajamas specialioje sąskaitoje;

gavus teismo leidimą, disponuoti bankų sąskaitose esančiomis skolininko lėšomis, kai to reikia skolininko turtui administruoti ir išsaugoti;

teikti užklausas siekiant nustatyti skolininko kreditorius;

pagal teismo nutartį šaukti ir organizuoti kreditorių susirinkimus;

pasiūlyti gaivinimo planą;

atlikti veiksmus, reikalingus skolininko nuosavybės dalims kitose įmonėse likviduoti;

realizuoti nemokaus skolininko turtą;

atlikti kitus teisės aktuose nustatytus ir teismo nurodytus veiksmus.

Visos valdžios įstaigos ir institucijos yra įpareigosios padėti administratoriui vykdyti savo pareigas.

Tą dieną, kai nutartis, kuria pradeda nemokumo byla, tampa galutine, administratorius priima lėšas, kuriomis atsiskaitoma pagal skolininko reikalavimus.

Administratorius pasirūpina, kad būtų sudaryti pripažintų ir atmestų reikalavimų sąrašai kartu su skolininko finansinėmis ataskaitomis ir kad šie sąrašai iš karto po jų sudarymo būtų paskelbti Komercinės veiklos registre, be to, administratorius šiuos sąrašus padaro prieinamus kreditoriams ir skolininkui teismo kanceliarijoje.

Siekdamas padidinti nemokaus skolininko turtą, administratorius surenka neapmokėtas akcijas ir įnašus iš partnerių ribotos atsakomybės bendrovėse ir gali pateikti reikalavimą pagal Komercinės veiklos įstatymo 645, 646 ir 647 straipsnius ir pagal Prievolių ir sutarčių įstatymo 135 straipsnį, tą reikalavimą susiedamas su nemokumo byla, t. y. gali pateikti atitinkamus su tuo reikalavimu susijusius ieškinius dėl prievolių įvykdymo. Kai reikalavimą pateikia kreditorius, teismas administratorių pripažįsta bendru ieškovu *sua sponte*. Administratorius turi dalyvauti bylose, pradėtoje skolininko arba kreditoriaus pateiktu ieškiniu dėl pripažinimo pagal Komercinės veiklos įstatymo 694 straipsnį.

Gavęs teismo leidimą, administratorius pasirūpina nemokaus skolininko turtui priklausančių turtinių teisių pardavimu, parengia turimų sumų paskirstymo reikalavimų turintiems kreditoriams lentelę pagal Komercinės veiklos įstatymo 722 straipsnio 1 dalį, priklausomai nuo kreditorių eilės, privilegijų ir užtikrinimo priemonių, pasirūpina, kad ta lentelė būtų įtraukta į Komercinės veiklos registrą, ir pagal ją atlieka mokėjimus. Administratorius, vykdydamas teismo nutartį, neįvykdytiems ar ginčijamiems reikalavimams įvykdyti banke deponuoja sumas, atidėtas tuo metu, kai atliekamas galutinis paskirstymas.

Jeigu skolininkas su visais pripažintų reikalavimų turinčiais kreditoriais susitaria dėl atsiskaitymo, administratorius skolininkui, kaip šaliai, neatstovauja.

Administratorius savo įgaliojimus vykdo apdairiai ir rūpestingai. Be konkretaus teismo leidimo administratorius negali deleguoti savo įgaliojimų trečiajai šaliai.

Administratorius negali derėtis skolininko vardu asmeniškai ar per susijusią šalį. Administratorius negali jokia būdu tiesiogiai ar per kitą asmenį įgyti nemokaus skolininko turtui priklausančio asmeninio turto ar turtinių teisių. Šis apribojimas taikomas administratoriaus sutuoktiniui, jo tiesiosios žemutinės linijos giminaičiams ir jo šoninės linijos giminaičiams iki šeštosios eilės, o pagal svainystės ryšį – iki trečiosios eilės. Administratorius negali atskleisti faktų, duomenų ir informacijos, kuriuos jis sužinojo vykdydamas savo įgaliojimus ir eidamas savo pareigas.

Jeigu administratorius neatlieka savo pareigų arba jas atlieka, teismas gali skirti administratoriui iki vieno mėnesio atlygio baudą. Administratorius turi sumokėti žalos atlyginimą, atitinkantį teisės aktais nustatytus delspinigius, už bet kokią vėlavimą deponuoti gautas sumas banke. Administratorius privalo atlyginti skolininkui ir kreditoriams bet kokią žalą, kurią jis neteisėtai padaro atlikdamas savo pareigas.

Kai baigiasi administratoriaus įgaliojimai, jis privalo nedelsdamas perduoti apskaitos knygas, žurnalus, sąskaitas ir saugoti priimtą turtą naujam administratoriui arba teismo paskirtam asmeniui, o jeigu gaivinimo planas priimamas svarstyti [kreditorių susirinkime] – skolininkui. Administratoriaus įgaliojimai baigiasi, kai baigiama nemokumo byla. Administratorius perduoda apskaitos knygas ir likusį skolininko turtą jo valdymo organui. Jeigu nusprendžiama atnaujinti nemokumo bylą, administratoriaus teisės atkuriamos.

2017 m. buvo įsteigta administratoriaus padėjėjo pareigybė. Administratoriaus padėjėjas yra fizinis asmuo, atitinkantis visus administratoriams nustatytus reikalavimus, išskyrus reikalavimą: turėti bent dvejų metų profesinę patirtį; būti išlaikius kompetencijos egzaminą pagal specialiam reglamente nustatytą procedūrą; būti įtrauktam į teisingumo ministro patvirtintą ir Valstybės leidinyje paskelbtą specialistų, kurie gali būti skiriami administratoriais, sąrašą. Administratorių padėjėjams niekada neturi būti taikytos priemonės, numatytos Bankų įstatymo 65 straipsnio 2 dalies 11 punkte arba Kredito įstaigų įstatymo 103 straipsnio 2 dalies 16 punkte.

Kad kandidatus būtų galima skirti administratoriais, jie turi išlaikyti kompetencijos egzaminą pagal reglamente numatytą procedūrą. Teisingumo ministras skelbia įsakymą, kuriuo reikiamus kompetencijos reikalavimus atitinkantys administratorių padėjėjai įtraukiami į specialų sąrašą.

Administratorių padėjėjai, vykdydami administratoriaus nurodymus ir laikydamiesi atitinkamos procedūros (turdami įgaliojimą ir gavę konkretų teismo leidimą), gali atlikti tam tikrus administratoriaus kompetencijai priklausančius veiksmus. Administratoriaus padėjėjas gali pasirašyti tam tikrus su administratoriaus darbu susijusius dokumentus, prie savo parašo pridėdamas žodį „padėjėjas“. Administratoriaus padėjėjas yra solidarai su administratoriumi atsakingas už bet kokią žalą, kurią jis neteisėtai padaro atlikdamas savo pareigas. Administratoriaus ir jo padėjėjo santykiai reglamentuojami sutartimi. Nesant specialių taisyklių, administratorių padėjėjų veikla reglamentuojama administratoriams taikomomis taisyklėmis.

Užsienio teismo nutartimi paskirtas administratorius įgyvendina teises, susijusias su savo pareigomis šalyje, kurioje buvo pradėta nemokumo byla, kol jo elgesiu nepažeidžiama viešoji tvarka Bulgarijos Respublikoje. Užsienio teismo paskirto administratoriaus prašymu Bulgarijos teismas gali pradėti papildomą nemokumo bylą veiklos vykdytoji, kurį užsienio teismas paskelbė nemokiu, jeigu veiklos vykdytojas Bulgarijoje turi reikšmingo turto. Tam, kad būtų galima patvirtinti gaivinimo planą papildomoje nemokumo byloje, reikalingas pagrindinės bylos administratoriaus sutikimas. Prašymas panaikinti pagrindinės arba papildomos nemokumo bylos administratoriaus sudarytą sandorį laikomas pateiktu abiejose bylose.

5 Kokiomis sąlygomis galima remtis įskaitymais?

Nemokumo byloje kreditorius reikalavimas gali būti įskaitytas į kreditoriaus įsipareigojimą skolininkui, jeigu abi skolos egzistavo iki nutarties, kuria pradedama nemokumo byla, priėmimo dienos, jas buvo galima išieškoti pagal priešpriešinius reikalavimus ir jos buvo vienu metu, o kreditoriaus reikalavimo įvykdymo terminas buvo suėjęs. Jeigu kreditoriaus reikalavimo įvykdymo terminas sueina nemokumo bylos nagrinėjimo eigoje arba kaip nutarties, kuria skelbiamas skolininko nemokumas, padarinys ir jeigu dėl minėtos nutarties abi skolos priskiriamos tai pačiai eilei, kreditorius gali įskaityti savo skolą tik po to, kai sueina skolos mokėjimo terminas arba abi skolos atsiduria toje pačioje eilėje. Pareiškimas apie įskaitymą turi būti perduotas administratoriui.

Įskaitymas gali būti paskelbtas negaliojančiu nemokaus skolininko turto kreditorių atžvilgiu, jeigu kreditorius įgijo reikalavimą ir skolą iki nutarties, kuria pradedama nemokumo byla, priėmimo dienos, reikalavimo arba skolos įgijimo metu žinodamas, kad skolininkas yra nemokus ar pernelyg įsiskolinęs arba kad yra pateiktas prašymas pradėti nemokumo bylą. Neatsižvelgiant į abipusių skolų atsiradimo laiką, įskaitymas, kurį skolininkas atliko po nemokumo arba pernelyg didelio įsiskolinimo paskelbimo, tačiau ne anksčiau negu likus metams iki prašymo pateikimo dienos, nemokaus skolininko turto kreditorių atžvilgiu negalioja, išskyrus tą skolos dalį, kurią kreditorius gautų tuo metu, kai realizavus turtą atliekamas paskirstymas.

Prašymą panaikinti įskaitymą gali pateikti administratorius, o jeigu administratorius prašymo nepateikia – bet kuris nemokaus skolininko turto kreditorius per vienus metus nuo nemokumo bylos pradėjimo dienos arba nutarties, kuria atnaujinama sustabdyta nemokumo byla, priėmimo dienos. Jeigu skola buvo įskaityta po nutarties, kuria pradedama nemokumo byla, priėmimo dienos, prašymo panaikinti įskaitymą pateikimo laikotarpis pradedamas skaičiuoti nuo įskaitymo dienos.

Pradėjus nemokumo bylą sustabdomos visos bylos ir arbitražo procesai dėl turto, taip pat civiliniai ir komerciniai ginčai, kurių šalis yra skolininkas (išskyrus darbo ginčus, susijusius su skolininko piniginiiais reikalavimais). Ši nuostata netaikoma, jeigu nemokumo bylos pradėjimo dieną kitoje byloje, kurioje skolininkas yra atsakovas, teismas sutiko išnagrinėti skolininko iškeltą prieštaravimą įskaitymui.

6 Kokios yra nemokumo bylų pasekmės esamoms sutartims, kuriose skolininkas yra viena iš šalių?

Ne vėliau kaip per mėnesį nuo nutarties, kuria nemokumo byla sustabdoma dėl pradinių jos išlaidų nesumokėjimo (nutarties pagal Komercinės veiklos įstatymo 632 straipsnio 1 dalį), priėmimo skolininkas privalo nutraukti visų samdomųjų ir kitų darbuotojų darbo sutartis, pranešti Nacionalinės pajamų agentūros kompetentingam vietos direktoratui, išduoti reikiamus dokumentus, kuriais būtų patvirtinama minėtų samdomųjų ir kitų darbuotojų darbo patirtis ir trukmė, parengti orientacinį dokumentą, kuriame būtų išvardyti visi asmenys, turintys užtikrintų reikalavimų pagal Darbuotojų užtikrintų reikalavimų darbdavio nemokumo atveju įstatymą, ir įstatus, kuriuose nustatomos jo vykdymo taisyklės, taip pat perduoti Nacionalinio draudimo instituto kompetentingam vietos padaliniiui įmonės dokumentaciją.

Remdamasis tuo, kad sutartis buvo iš dalies arba iš esmės nevykdoma, administratorius gali nutraukti bet kurią sutartį, kurios šalis yra skolininkas. Administratorius apie sutarties nutraukimą įspėja prieš 15 dienų ir turi atsakyti į kitos šalies prašymus suteikti informaciją apie tai, ar sutartis bus nutraukta ar liks galioti tuo laikotarpiu. Jeigu administratorius į prašymą neatsako, laikoma, kad sutartis nutraukta. Jeigu sutartis nutraukiama, kita šalis turi teisę į nuostolių atlyginimą. Kai sutartis, pagal kurią skolininkas reguliariai atlieka mokėjimus, tebegalioja, administratoriui neatsiranda prievolė pagal ją sumokėti įsiskolinimo, susidariusio iki nutarties, kuria pradedama nemokumo byla, priėmimo dienos.

Nuo tos dienos, kai nutartis, kuria pradedama nemokumo byla, tampa galutine, administratorius priima lėšas, kuriomis atsiskaitoma pagal skolininko reikalavimus. Atsiskaitymas pagal skolininko reikalavimą, atliktas po nutarties, kuria pradedama nemokumo byla, priėmimo dienos, tačiau iki minėtos nutarties įtraukimo į registrą dienos, galioja, jeigu pagal reikalavimą atsiskaičiusi šalis nežinojo, kad pradėta nemokumo byla, arba ji apie bylą žinojo, tačiau ekonominė nauda, kuria buvo atsiskaityta pagal reikalavimą, buvo įtraukta į nemokaus skolininko turtą. Sąžiningumas preziumuojamas, kol neįrodyta priešingai.

Pagal Komercinės veiklos įstatymo 646 straipsnį toliau nurodytos operacijos negalioja kreditorių atžvilgiu, jeigu jos atliekamos po nutarties, kuria pradedama nemokumo byla, priėmimo dienos, pažeidžiant nustatytas proceso taisykles:

atsiskaitymas už skolą, atsiradusią iki nutarties, kuria pradedama nemokumo byla, priėmimo;
įkeitimas arba hipoteka, kuriais suvaržoma teisė į nemokaus skolininko asmeninį turtą arba jam priklausantis daiktas;
sandoris, susijęs su teise į nemokaus skolininko turtą arba su tam turtui priklausančiu daiktu.

7 Kokios yra nemokumo bylų pasekmės individualių kreditorių iškeltoms byloms (išskyrus nebaigtas nagrinėti bylas)?

Prieš priimdamas nutartį dėl prašymo pradėti nemokumo bylą, teismas kreditoriaus prašymu arba savo iniciatyva, jeigu to reikia skolininko turtui išsaugoti, gali nurodyti sustabdyti išieškojimo iš skolininko turto procesą, išskyrus išieškojimo procesą, pradėtą pagal Mokesčių ir socialinio draudimo proceso kodeksą. Kai priemonių prašo kreditorius, teismas leidžia jas taikyti, jeigu prie kreditoriaus prašymo pridedami įtikinami rašytiniai įrodymai ir (arba) jeigu pateikiamas teismo nurodyto dydžio užstatas, iš kurio skolininkui būtų atlyginama žala, galinti kilti, jeigu vėliau būtų nustatyta, kad skolininkas nėra nemokus ar pernelyg įsiskolinęs. Teismas gali panaikinti skirtą apsaugos priemonę, jeigu turtui išsaugoti ji nebereikalinga.

Apie nutartį pranešama šaliai, kuriai taikomos priemonės, ir šaliai, kuri prašė jas taikyti. Nutartis yra nedelsiant vykdytina, ją galima apskųsti per 7 dienas nuo pranešimo gavimo dienos. Skundo pateikimas nutarties galiojimo nesustabdo. Apsaugos priemonės laikomos panaikintomis nuo tos dienos, kai teismas priima nutartį atmesti prašymą pradėti nemokumo bylą. Apsaugos priemonė taikoma iki nutarties, kuria pradedama nemokumo byla, priėmimo dienos. Nuo šios dienos jos poveikis panaikinamas ir įsigalioja nutartis, kuria pradedama nemokumo byla.

Nutartis, kuria pradedama nemokumo byla, sustabdo išieškojimo iš turto, įtraukto į nemokaus skolininko turtą, procesą, tačiau išieškojimo procesas nestabdomas Mokesčių ir socialinio draudimo proceso kodekso 193 straipsnyje numatyto turto atžvilgiu. Jeigu mokėjimas ieškovui atliekamas nuo vykdymo proceso sustabdymo dienos iki nutarties, kuria pradedama nemokumo byla, įtraukimo į registrą dienos, sumokėta suma grąžinama į nemokaus skolininko turtą. Jeigu kyla pavojus, kad bus padaryta žala kreditorių interesams ir imamasi veiksmų užtikrinimo priemonę turinčio kreditoriaus naudai realizuoti užtikrinimo priemonę, teismas gali leisti tęsti procesą, jeigu užtikrinimo priemonės vertę viršijanti pajamų dalis pridedama prie nemokaus skolininko turto.

Jeigu reikalavimas pareiškiamas ir pripažįstamas nemokumo byloje, sustabdytas procesas nutraukiamas. Išieškojimo procese taikomas skolininkui mokėtinų lėšų sulaiikymas ir teisės naudotis turtu atėmimas yra nevykdytini nemokaus skolininko turto kreditorių reikalavimų atžvilgiu. Po nemokumo bylos pradėjimo skolininko turtui taikyti Civilinio proceso kodekse arba Mokesčių ir socialinio draudimo proceso kodekse numatytas apsaugos priemonės neleidžiama. Mokesčių ir socialinio draudimo proceso kodekso 193 straipsnyje nurodytas turtas yra turtas, kuriam taikomos dar išieškojimo procese nustatytos apsaugos priemonės siekiant išieškoti skolą valstybei, atsiradusią dar iki nemokumo bylos pradėjimo. Atitinkamą turtą realizuoja teismo antstolis, vadovaudamasis Mokesčių ir socialinio draudimo proceso kodekse nustatytais taisyklėmis ir tvarka. Kai turto realizavimo pajamų nepakanka visai reikalavimo sumai, susikaupusiems delspinigiams ir išieškojimo į valstybės biudžetą išlaidoms padengti, likusi centrinės valdžios arba savivaldybės reikalavimo dalis patenkinama pagal bendras taisykles. Kai turto realizavimo pajamos viršija visą reikalavimo sumą, susikaupusius delspinigių ir išieškojimo į valstybės biudžetą išlaidas, likusią pajamų dalį teismo antstolis įmoka į nemokaus skolininko turto sąskaitą. Jeigu teismo antstolis per 6 mėnesius nuo nemokumo bylos pradžios turto nerealizuoja, turtas iš antstolio pereina administratoriui ir realizuojamas nemokumo bylos nagrinėjimo metu.

Kai pradedama nemokumo byla, bendrosios kompetencijos teismams arba arbitražui negalima pateikti ieškinių, susijusių su turтинiais ginčiais pagal civilinę arba komercinę teisę, išskyrus šiuos atvejus:

kai siekiama apsaugoti trečiųjų asmenų, kurie nuosavybės teise turi į nemokaus skolininko turtą įtrauktą turtą, teises;
darbo ginčų atvejus;

atvejus, kai piniginiai reikalavimai užtikrinami trečiųjų šalių nuosavybės teise turimu turtu.

Toliau nurodytos šalys gali pateikti ieškinius dėl pripažinimo pagal Komercinės veiklos įstatymo 694 straipsnį, prašydamos patvirtinti egzistuojantį reikalavimą, kuris nebuvo pripažintas nemokumo byloje, arba ginčydamas pripažinto reikalavimo buvimą:

skolininkas, jeigu teismas atmets prieštaravimą administratoriaus pripažintam reikalavimui arba įtraukia tą reikalavimą į pripažintų reikalavimų sąrašą; nepripažintą reikalavimą turintis kreditorius, jeigu teismas palieka prieštaravimą nenagrįntą arba išbraukia reikalavimą iš pripažintų reikalavimų sąrašo; kreditorius, jeigu teismas atmets jo prieštaravimą kito kreditoriaus reikalavimo pripažinimui arba įtraukia kito kreditoriaus reikalavimą į pripažintų reikalavimų sąrašą.

Reikalavimas dėl konvalidacijos gali būti pateiktas per 14 dienų nuo tos dienos, kurią nutartis dėl pripažintų reikalavimų sąrašo patvirtinimo paskelbiama Komercinės veiklos registre. Proceso turi dalyvauti administratorius. Galutinė nutartis turi lemiamą poveikį nemokumo bylos skolininkui, administratoriui ir visiems kreditoriams.

Turto, įtraukto į nemokaus skolininko turtą siekiant jį realizuoti, pardavimo galiojimą galima užginčyti civiliniu ieškiniu, jeigu turtą įsigijo šalis, kuri neturėjo teisės teikti pasiūlymų aukcione arba jeigu pardavimo kaina nėra sumokėta. Pastaruoju atveju pirkėjas gali atremti ieškinį sumokėdamas mokėtiną sumą kartu su delspinigiais, susikaupusiais nuo tos dienos, kurią jis buvo paskelbtas parduodamo turto pirkėju.

Kai šalis nebeturi turtinės teisės, nes turtas buvo parduotas siekiant jį realizuoti, o pirkėjas tą turtą įsigijo ir pradėjo valdyti, minėta šalis gali ginti savo teises pateikdama ieškinį tik dėl nuosavybės.

8 Kokios yra nemokumo bylų pasekmės tolesniam bylų, nebaigtų nagrinėti bankroto bylos iškėlimo metu, nagrinėjimui?

Pradėjus nemokumo bylą, sustabdomos visos bylos ir arbitražo procesai, susiję su turtiniais ginčais pagal civilinę ar komercinę teisę, kurių šalis yra skolininkas, išskyrus darbo ginčus, susijusius su skolininko piniginiiais reikalavimais. Ši nuostata netaikoma, jeigu nemokumo bylos pradėjimo dieną kitoje byloje, kurioje skolininkas yra atsakovas, teismas sutiko išnagrinti skolininko iškeltą prieštaravimą įskaitymui. Sustabdyta byla atnaujinama, jeigu reikalavimas pripažįstamas nemokumo byloje, t. y. įtraukiamas į teismo patvirtintą pripažintų reikalavimų sąrašą.

Sustabdyta byla atnaujinama dalyvaujant: 1) administratoriui ir kreditoriui, jeigu reikalavimas nėra įtrauktas į administratoriaus pripažintų reikalavimų sąrašą arba į teismo patvirtintą reikalavimų sąrašą, arba 2) administratoriui, kreditoriui ir prieštaravimą pareiškusiai šaliai, jeigu reikalavimas yra įtrauktas į administratoriaus pripažintų reikalavimų sąrašą, tačiau šis įtraukimas buvo užginčytas. Šiuo atveju nutartis turi lemiamą poveikį skolininkui, administratoriui ir visiems reikalavimų nemokaus skolininko turtui turintiems kreditoriams.

Skolininkui iškeltoje byloje vykstantis procesas dėl trečiosios šalies turto užtikrintų piniginių reikalavimų negali būti stabdomas.

9 Kokie yra pagrindiniai kreditorių dalyvavimo nemokumo byloje elementai?

Kreditorius, turintis reikalavimą skolininkui pagal komercinį sandorį, gali pateikti prašymą pradėti nemokumo bylą ir prisijungti prie proceso, pradėto kito kreditoriaus pateiktu prašymu pradėti nemokumo bylą. Prašyme skolininkas taip pat gali pasiūlyti gaivinimo planą ir nurodyti asmenį, kuris atitinka administratoriams nustatytus reikalavimus ir gali būti paskirtas, jeigu teismas nurodo pradėti nemokumo bylą. Kreditorius gali prašyti teismo skirti laikinąsias ir apsaugos priemones, kol jis priims nutartį dėl prašymo pradėti nemokumo bylą, jeigu to reikia skolininko turtui apsaugoti.

Kai akivaizdu, kad tolesnė įmonės veikla pakenktų nemokaus skolininko turtui, teismas kreditoriaus prašymu gali nurodyti nutraukti operacijas nuo nutarties, kuria pradedama nemokumo byla, priėmimo dienos arba nuo vėlesnės dienos, tačiau ne vėlesnės negu laikotarpio, per kurį turi būti pateiktas gaivinimo planas, pabaigos diena.

Kai skolininko turimo turto nepakanka pradinėms nemokumo bylos išlaidoms padengti, teismas nustato sumą, kurią per tam tikrą laikotarpį kreditorius turi iš anksto sumokėti, kad būtų pradėta nemokumo byla. Jeigu skolininko turto nepakanka arba pradinės išlaidos nebuvo iš anksto sumokėtos, kreditorius gali per metus nuo nutarties, kuria sustabdomas procesas, prašyti atnaujinti sustabdytą nemokumo bylą.

Kreditoriai gali ginčyti nemokumo byloje teismo duotus nurodymus ir priimtas nutartis, taip pat skolininko valdymo organų veiksmus ir sprendimus, jeigu yra įvykdytos Komercinės veiklos įstatyme numatytos būtinos sąlygos.

Nemokumo byloje pranešimai apie atvykimą ir šaukimai kreditoriams, kurie yra proceso šalys, įteikiami atitinkamu jų adresu Bulgarijoje. Jeigu kreditorius pakeičia adresą ir apie tai nepraneša teismui, visi šaukimai ir dokumentai pridedami prie bylos ir laikomi tinkamai įteiktais. Kai kreditorius neturi adreso Bulgarijoje ir jo pagrindinė buveinė yra kitoje šalyje, jis turi nurodyti adresą dokumentams įteikti Bulgarijoje. Kai nenurodomas adresas dokumentams įteikti Bulgarijoje, šaukimas skelbiamas Komercinės veiklos registre. Kai pradedama nemokumo byla, laikoma, kad apie neskundžiamus teismo veiksmus, kurie neįtraukiami į Komercinės veiklos registrą ir apie kuriuos šalims nepranešama pagal Civilinio proceso kodeksą, šalims buvo pranešta šiuos veiksmus užregistruojant teismo tvarkomame registre. Kai Komercinės veiklos įstatyme numatyta, kad šaukimas šalims įteikiamas pranešimus paskelbiant Komercinės veiklos registre, kvietimas, pranešimas arba šaukimas turi būti paskelbtas likus bent 7 dienoms iki nustatytos susirinkimo arba posėdžio datos.

Pirmajame kreditorių susirinkime dalyvauja kreditoriai, įtraukti į pirmajam susirinkimui pristatomą sąrašą, kurį laikinasis administratorius yra parengęs pagal skolininko apskaitos knygas ir jų išrašus. Kreditoriai susirinkime dalyvauja asmeniškai arba pagal tiesioginį įgaliojimą, kuriuo leidžiama atstovauti kreditoriui. Kai kreditorius yra fizinis asmuo, įgaliojime esantis įgaliojotojo parašas turi būti patvirtintas notaro. Rezoliucijos priimamos paprasta sąraše esančių kreditorių balsų dauguma, išskyrus šiuo metu su skolininku susijusių kreditorių, taip pat kreditorių, kurie buvo susiję su skolininku per pastaruosius trejus metus iki nemokumo bylos pradėjimo, ir kreditorių, kurie įgijo reikalavimus iš šalių, susijusių su skolininku trejų metų laikotarpiu iki nemokumo bylos pradėjimo, balsus. Pirmajame kreditorių susirinkime:

išklausoma laikinojo administratoriaus parengta ataskaita;

iškeliama ir teismui pateikiama nuolatinio administratoriaus kandidatūra;

išrenkamas kreditorių komitetas.

Kreditorių susirinkimas nešaukiamas šiais atvejais:

iki prašymo pradėti nemokumo bylą pateikimo skolininkas trejus metus neteikė Komercinės veiklos registrai metinių finansinių ataskaitų;

skolininkas nevykdo savo prievolės bendradarbiauti su administratoriumi ir atsisako perduoti apskaitos knygas arba jos vedamos akivaizdžiai netinkamu būdu.

Šiuo atveju laikinasis teismo paskirtas administratorius atlieka savo pareigas, kol, teismui patvirtinus administratoriaus pripažintus reikalavimus, kreditorių susirinkimas paskiria nuolatinį administratorių.

Kreditorių susirinkimas gali būti šaukiamas skolininko, administratoriaus, kreditorių komiteto arba penktadalį visos pripažintų reikalavimų sumos turinčių kreditorių prašymu. Kreditorių susirinkimas įvyksta nepriklausomai nuo to, kiek kreditorių jame dalyvauja, susirinkimui pirmininkauja bylai pirmininkaujantis teisėjas. Rezoliucijoms priimti kiekvienas kreditorius turi balsų skaičių, atitinkantį jam tenkančią bendros pripažintų reikalavimų sumos dalį, o balsavimo teises suteikia teismas. Balsavimo teisės taip pat gali būti suteiktos kreditoriams atnaujintuose teismo arba arbitražo procesuose, vykdomuose prieš skolininką dėl turtinių ginčų pagal civilinę arba komercinę teisę, jeigu reikalavimas yra pagrįstas įtikinamais rašytiniais įrodymais; kreditoriams, turintiems nepripažintų reikalavimų, kurie pateikė ieškinius dėl pripažinimo pagal Komercinės veiklos įstatymo 694 straipsnį; ir pripažintų reikalavimų turintiems kreditoriams, kuriems pagal Komercinės veiklos įstatymo 694 straipsnį pateikti ieškiniai, kuriais ginčijamas reikalavimo buvimas. Balsavimo teisės nesuteikiamos kreditoriams, turintiems neužtikrintų reikalavimų, kylančių iš įstatymu arba sutartimi nustatytų delspinigių, mokėtinų po nutarties, kuria pradedama nemokumo byla,

priėmimo dienos, taip pat kreditoriams, turintiems reikalavimų, kylančių iš skolininkui, partneriui arba akcininkui suteiktų paskolų, ir kreditoriams, turintiems reikalavimų, kylančių iš dovanojamo turto arba dėl kreditoriaus patirtų proceso išlaidų, išskyrus iš anksto sumokėtų išlaidų atvejį, kai skolininko turto nepakanka sumokėtoms išlaidoms padengti. Rezoliucijos priimamos paprasta balsų dauguma, jeigu Komercinės veiklos įstatyme nenustatyta kitaip.

Kreditorių susirinkime:

išklausoma administratoriaus veiklos ataskaita;

išklausoma kreditorių komiteto ataskaita;

išrenkamas administratorius, jeigu jis dar neišrinktas;

priimami sprendimai dėl administratoriaus atleidimo iš pareigų ir jo pakeitimo;

nustatomas einamasis administratoriaus atlygis, pakeičiamas administratoriaus atlygis ir nustatomas galutinis administratoriaus atlygis;

išrenkamas kreditorių komitetas, jeigu jis dar neišrinktas, arba atliekami komiteto sudėties pakeitimai;

teismui pasiūloma skolininkui ir jo šeimai suteiktinų išlaikymų išmokų suma;

nustatomas būdas, kaip skolininko turtas bus realizuojamas, taip pat turto vertinimo metodas ir sąlygos, vertintojų atranka ir jiems mokėtinas atlygis.

Jeigu kreditorių susirinkimas negali nuspręsti dėl administratoriaus skyrimo, administratorių skiria teismas, o jeigu kreditorių susirinkimas negali nuspręsti dėl skolininko turto realizavimo būdo ir taisyklių, sprendimą priima administratorius. Teismas atleidžia administratorių iš pareigų daugiau negu pusę bendros visų reikalavimų sumos turinčių kreditorių prašymu. Teismas kreditoriaus prašymu gali bet kuriuo metu atleisti administratorių iš pareigų, jeigu jis neatlieka savo pareigų arba daro žalą kreditoriaus arba skolininko interesams.

Kreditorių susirinkimas gali priimti sprendimą dėl priežiūros organo, turinčio įgaliojimus kontroliuoti skolininko veiklą gaivinimo plano galiojimo laikotarpiu arba trumpesniu laikotarpiu, skyrimo, net jeigu tai nėra konkrečiai numatyta gaivinimo plane.

Sutinkant kreditorių susirinkimui, teismas gali leisti administratoriui parduoti asmeninį skolininko turtą, kol dar neduotas leidimas realizuoti nemokaus skolininko turtą, jeigu tokio asmeninio turto laikymo išlaidos iki nurodymo realizuoti skolininko turtą davimo viršys turto vertę. Kitas į nemokaus skolininko turtą įtrauktas turtas gali būti parduodamas sutinkant kreditorių susirinkimui, jeigu to reikia nemokumo bylos išlaidoms padengti ir jeigu nė vienas kreditorius nesutiko iš anksto sumokėti išlaidų, nors buvo paragintas tai padaryti.

Administratoriaus pasiūlymu, laikydamasis kreditorių susirinkimo priimtos rezoliucijos, bankroto bylų teismas leidžia parduoti skolininko turtą tiesioginių derybų būdu arba per tarpininką, kai asmeninis turtas ir turtinės teisės, skirti parduoti visa apimtimi, kaip atskiros dalys arba kaip pavieniai daiktai ir teisės, nebuvo parduoti, nes trūko pirkėjų arba pirkėjas atsisakė sudaryti sandorį.

Kreditorių susirinkimo rezoliucijos yra privalomos visiems kreditoriams, įskaitant nedalyvaujančius susirinkime. Kreditoriaus prašymu teismas gali atšaukti kreditorių susirinkimo rezoliuciją, jeigu ji yra neteisėta arba labai žalinga kai kurių kreditorių interesams.

Kreditorių susirinkimas gali išrinkti kreditorių komitetą, turintį bent tris ir ne daugiau kaip devynis narius. Kreditorių komitete turi būti narių, atstovaujančių ir užtikrintų, ir neužtikrintų reikalavimų turintiems kreditoriams, išskyrus nurodytus Komercinės veiklos įstatymo 616 straipsnio 2 dalyje (kreditorius, kurių reikalavimai tenkinami po to, kai iki galo patenkinami visų kitų kreditorių reikalavimai). Kreditorių komitetas padeda administratoriui valdyti skolininko turtą ir prižiūri administratoriaus veiksmus, atlieka skolininko komercinės veiklos ir turimų piniginių lėšų apskaitos patikrinimus, teikia nuomones dėl skolininko įmonės verslo tąsos ir dėl laikinojo bei *ex officio* administratoriaus atlygio, dėl veiksmų, kurių imamasi siekiant realizuoti turtą, ir dėl administratoriaus atsakomybės kitais atvejais. Kreditorių komiteto nariai turi teisę iš kreditorių gauti atlygį, kurio suma nustatoma kreditorių komiteto narių išrinkimo metu. Administratorius negali jokia būdu tiesiogiai ar per kitą asmenį įgyti nemokaus skolininko turtui priklausančio asmeninio turto ar turtinių teisių. Šis apribojimas taikomas administratoriaus sutuoktiniui, jo tiesiosios žemutinės linijos giminaičiams ir jo šoninės linijos giminaičiams iki šeštosios eilės, o pagal svainystės ryšį – iki trečiosios eilės.

Sustabdyti teismo ir arbitražo procesai dėl turtinių ginčų pagal civilinę ir komercinę teisę, kurių šalis yra skolininkas, atnaujinami ir procesas tęsiamas dalyvaujant administratoriui ir kreditoriui, jeigu reikalavimas nėra įtrauktas į administratoriaus pripažintų reikalavimų sąrašą arba į teismo, administratoriaus, kreditoriaus ir prieštaravimą pareiškusios šalies patvirtintų reikalavimų sąrašą, taip pat jeigu reikalavimas yra įtrauktas į administratoriaus pripažintų reikalavimų sąrašą, tačiau šis įtraukimas buvo užginčytas.

Bankroto bylų teismas kreditoriaus prašymu gali leisti taikyti teisės aktuose numatytas apsaugos priemones prieinamam skolininko turtui apsaugoti.

Kreditorius gali įskaityti skolą, kurią jis turi sumokėti skolininkui, jeigu yra įvykdytos Komercinės veiklos įstatymo 645 straipsnyje nurodytos sąlygos.

Siekdamas padidinti nemokaus skolininko turtą, administratorius gali pateikti ieškinį pagal Komercinės veiklos įstatymo 645, 646 ir 647 straipsnius ir pagal Prievolių ir sutarčių įstatymo 135 straipsnį, tą ieškinį susiedamas su nemokumo byla, ir pateikti atitinkamus su minėtais reikalavimais susijusius ieškinius dėl prievolių įvykdymo. Kai kreditorius pateikia ieškinį dėl reikalavimo, antro ieškinio dėl to paties reikalavimo teikti neleidžiama. Tačiau antrasis kreditorius iki pirmojo bylos nagrinėjimo posėdžio gali prašyti teismo jį pripažinti bendru ieškovu.

Kreditorius gali prašyti administratoriaus pateikti registrą ir ataskaitą susipažinti ir parengti specialią ataskaitą dėl klausimų, neaptartų atitinkamo laikotarpio ataskaitoje. Per 7 dienas nuo ataskaitos pateikimo dienos kreditorius gali pareikšti prieštaravimą rašytinei administratoriaus ataskaitai, susijusiai su jo atleidimu iš pareigų.

Kreditoriai savo reikalavimus bankroto bylų teismui gali teikti raštu. Jie gali teismui per 7 dienas nuo sąrašo paskelbimo Komercinės veiklos registre pateikti rašytinius prieštaravimus administratoriaus pripažintiems arba nepripažintiems reikalavimams ir per 14 dienų nuo teismo nutarties, kuria patvirtinamas sąrašas, paskelbimo Komercinės veiklos registre pateikti ieškinius dėl pripažinimo pagal Komercinės veiklos įstatymo 694 straipsnį.

Kreditoriai savo reikalavimus bankroto bylų teismui gali teikti raštu. Jie gali teismui per 7 dienas nuo sąrašo paskelbimo Komercinės veiklos registre pateikti rašytinius prieštaravimus administratoriaus pripažintiems arba nepripažintiems reikalavimams ir per 7 dienas nuo teismo nutarties, kuria patvirtinamas sąrašas, paskelbimo Komercinės veiklos registre pateikti ieškinius dėl pripažinimo, kuriais siekiama patvirtinti nepripažintus reikalavimus arba užginčyti pripažintų reikalavimų būvimą.

Gaivinimo planą gali siūlyti kreditoriai, turintys bent trečdalių užtikrintų reikalavimų, ir kreditoriai, turintys bent trečdalių neužtikrintų reikalavimų, išskyrus toliau nurodytus kreditorius: kreditorius, turinčius reikalavimų, kylančių iš įstatymais arba sutartimis nustatytų neužtikrintų skolų delspinigių, kurie tapo mokėtini po nutarties, kuria pradėdama nemokumo byla, priėmimo dienos; kreditorius, turinčius reikalavimų, kylančių iš paskolų, kurias skolininkui suteikė verslo partneris arba akcininkas; kreditorius, turinčius reikalavimų, kylančių iš dovanoto turto ir dėl nemokumo byloje kreditoriaus patirtų išlaidų, išskyrus iš anksto sumokėtas išlaidas, kai skolininko turto nepakanka joms padengti.

Pripažintą reikalavimą arba teismo pripažintą balsavimo teisę turintis kreditorius gali nemokios skolininko įmonės verslo vykdytojams pasiūlyti (net ir *absentia*, savo pasirašytu ir notaro patvirtintu laišku) gaivinimo planą. Kreditoriai, įskaitant turinčius nepripažintų reikalavimų, dėl kurių teismui pateiktas ieškinytis dėl pripažinimo pagal Komercinės veiklos įstatymo 694 straipsnį, per 7 dienas nuo plano patvirtinimo gali pateikti prieštaravimą patvirtintam planui.

Jeigu skolininkas nevykdo plane nurodytų savo įsipareigojimų, kreditoriai, turintys bent 15 proc. pagal minėtą planą konvertuojamų reikalavimų bendros sumos, gali prašyti atnaujinti nemokumo bylą.

Kreditorius gali pateikti rašytinį prieštaravimą paskirstymo lentelei ir vėliau apskųsti nutartį, kuria teismas tą lentelę patvirtino.

Jeigu skolininkas neįvykdo pagal Komercinės veiklos įstatymo 740 straipsnį su kreditoriais sudaryto neteisminio susitarimo, kreditoriai, turintys bent 15 proc. bendros visų reikalavimų sumos, gali prašyti teismo atnaujinti nemokumo bylą.

Per metus nuo teismo nutarties, kuria byla sustabdoma, priėmimo dienos skolininkas arba kreditorius, turintis pripažintą reikalavimą arba civiliniu ieškiniu patvirtintą reikalavimą, gali prašyti atnaujinti sustabdytą bylą, jeigu per tą laikotarpį atlaisvinamos ginčijamiems reikalavimams atidėtos lėšos arba aptinkamas turtas, apie kurį nemokumo bylos nagrinėjimo metu nebuvo žinoma.

Per mėnesį nuo tos dienos, kai skolininko prašymas taikyti jam *restitutio in integrum* paskelbiamas Komercinės veiklos registre, kiekvienas pripažintą arba civiliniu ieškiniu patvirtintą reikalavimą turintis kreditorius gali pateikti prieštaravimą.

Kreditoriaus prašymu Bulgarijos teismas gali pradėti papildomą nemokumo bylą veiklos vykdytojui, kurį užsienio teismas paskelbė nemokiu, jeigu veiklos vykdytojas Bulgarijoje turi reikšmingo turto. Kreditorius, kuris pagrindiniame procese gavo dalinį mokėjimą, dalyvauja paskirstant turtą papildomame procese, jeigu dalis, kurią jis gautų, viršija dalį, kuri būtų paskirstyta kitiems papildomo proceso kreditoriams.

10 Kaip nemokumo specialistas gali naudotis ar disponuoti turtu?

Administratoriaus įgaliojimai yra šie: teikti užklaudas ir nustatyti skolininkui priklausantį turtą; dalyvauti prieš skolininką vykdomuose procesuose arba teikti ieškinius skolininko vardu; teisės aktuose numatytais atvejais prašyti nutraukti, panaikinti arba pripažinti negaliojančiomis sutartis, kurių šalis yra skolininkas; surinkti skolininkui mokėtinas lėšas ir deponuoti jas specialioje sąskaitoje; gavus teismo leidimą, disponuoti bankų sąskaitose esančiomis skolininko lėšomis, kai to reikia skolininko turtui administruoti ir išsaugoti; realizuoti nemokaus skolininko turtui priskiriamą turtą.

Gavęs teismo leidimą ir laikydamasis kreditorių susirinkimo priimto sprendimo, administratorius parduoda visą nemokaus skolininko turtui priskiriamą asmeninį turtą ir turtines teises, taip pat jų atskiras dalis arba pavienius daiktus bei teises. Kai tokio sprendimo nėra priimta, dėl turto realizavimo būdo ir tvarkos ir dėl atrinktų vertintojų atliekamo turto vertinimo taisyklių sprendžia administratorius.

Administratorius parengia pranešimą apie pardavimą, kuriame pateikiama informacija apie skolininką, aprašomas parduodamas turtas, pardavimo taisyklės ir tvarka, pardavimo data, laikas ir vieta, pasiūlymų pateikimo terminas valandos tikslumu ir parduodamo turto vertinimas. Likus bent 14 dienų iki pranešime nurodytos pardavimo dienos, administratorius pranešimą įdeda aiškiai matomoje vietoje savivaldybės, kurioje yra skolininko įmonės pagrindinė buveinė, patalpose ir skolininko pagrindinės buveinės patalpose. Be to, likus bent 14 dienų iki pranešime nurodytos pardavimo dienos, administratorius parengia protokolą, kuriame išsamiai nurodomi minėtieji veiksmai, ir pasirūpina, kad protokolą būtų paskelbtas specialiaame Ūkio ministerijos biuletenyje.

Pardavimas pranešime nurodytą dieną vykdomas administratoriaus biure arba skolininko įmonės pagrindinės buveinės adresu. Konkurso dalyviai, norintys dalyvauti pardavime, turi įmokėti 10 proc. įvertintos turto vertės sumos avansą. Kiekvienas konkurso dalyvis turi nurodyti siūlomą kainą skaičiais ir žodžiais ir antspauduotame voke pateikti pasiūlymą kartu su įmokėtu įnašu. Pasiūlymai teikiami administratoriui pardavimo dieną iki nurodyto termino ir ta tvarka, kuria jie buvo gauti, įrašomi į specialų registrą. Suėjus nustatytam terminui, konkurso dalyvių akivaizdoje administratorius paskelbia gautus pasiūlymus ir parengia specialų proceso protokolą. Iš netinkamų konkurso dalyvių gauti pasiūlymai, taip pat pasiūlymai, kuriuose siūloma mažesnė negu vertinimo metu nustatyta kaina, jeigu tokių buvo pateikta, yra niekiniai. Turtas parduodamas didžiausią kainą pasiūliusiam konkurso dalyviui. Jeigu didžiausią kainą pasiūlė daugiau negu vienas konkurso dalyvis, pirkėjas nustatomas aukcionu, kurį administratorius nedelsdamas surengia konkurso dalyvių akivaizdoje. Konkursą laimėjęs dalyvis pažymimas administratoriaus parengtame protokole, tada protokolą pasirašo administratorius ir visi konkurso dalyviai. Per 7 dienas nuo pardavimo dienos pirkėjas turi sumokėti pasiūlytą kainą, atskaitęs avansu įmokėtą 10 proc. įnašą. Kai pirkėjas yra pripažintą reikalavimą turintis kreditorius arba užtikrinimo priemonę turintis kreditorius, administratorius parengia paskirstymo ataskaitą, nurodydamas pirkėjo sumokėtinos kainos dalį, kuri paliekama kitų kreditorių reikalavimams patenkinti, ir kainos dalį, kuri įskaitoma į kreditoriaus reikalavimą. Šiuo atveju pirkėjas per 7 dienas nuo ataskaitos įsigaliojimo dienos turi sumokėti kitų kreditorių reikalavimams patenkinti paliekamas sumas, kaip numatyta paskirstymo ataskaitoje, arba, jeigu kitų kreditorių nėra – sumą, kuria sumokėtina kaina viršija jo reikalavimą. Jeigu per 7 dienas kaina nesumokama, administratorius pasiūlo turtą antrą pagal dydį kainą pasiūliusiam konkurso dalyviui, jeigu jis neatsiėmė savo įnašo. Tada, tam konkurso dalyviui sutinkant, administratorius jį paskelbia pirkėju. Jeigu reikia, administratorius šį procesą kartuoja, kol turtas pasiūlomas visiems konkurso dalyviams, pasiūliusiems kainą, ne mažesnę negu nustatyta vertinimo metu.

Jeigu konkurse niekas nedalyvauja arba jeigu negaunama galiojančių pasiūlymų, arba jeigu pirkėjas nesumoka kainos, skelbiamas naujas pranešimas apie pardavimą ir surengiamas aukcionas, kuriame atvirai teikiami pasiūlymai, o pradinė kaina būna lygi 80 proc. vertinimo metu nustatytos kainos. Pasiūlymai pažymimi pasiūlymų sąrašė, o intervalą nustato ir pranešime nurodo administratorius.

Kai paskelbtas pirkėjas laiku sumoka mokėtiną sumą, teismas priima nutartį dėl turto perdavimo pirkėjui kitą dieną po kainos sumokėjimo. Kiti aukciono dalyviai ir skolininkas gali užginčyti nutartį apeliaciniame teisme. Jeigu nutartis dėl turto perdavimo panaikinama arba pardavimas paskelbiamas niekiniu, kitas aukcionas rengiamas po to, kai paskelbiamas naujas pranešimas.

Administratorius, remdamasis galiojančia nutartimi dėl turto perdavimo ir reikiamų turto perdavimo mokesčių sumokėjimo kvitu, perduoda turto valdymo teisę pirkėjui. Turtinės teisės praradimo riziką prisiima pirkėjas, o turto saugojimo iki jo perdavimo pirkėjui išlaidos padengiamos iš nemokaus skolininko turto. Kai yra pradėtas kai kurių savininkų skolos išieškojimo iš bendrosios nuosavybės teise turimo turto procesas, pateikiamas turtinių teisių į visą turtą aprašymas, tačiau parduodama tik skolininko įsiskolinimą atitinkanti nemateriali dalis. Turtas gali būti parduodamas visas, jeigu konkretų sutikimą raštu pareiškia kiti bendrasavininkai.

Jeigu parduodamas turtas, kurį skolininkas įkeitė hipoteka arba įkeitė kitos šalies skolai užtikrinti, arba jį įsigijo suvaržytą hipoteka ar įkeitimu, administratorius nusiunčia užtikrinimo priemonę turinčiam kreditoriui pranešimą, nurodydamas pardavimo laiką. Parengiama atskira paskirstymo ataskaita, kurioje nurodomos sumos, kurios, gautos pardavus minėtą turtą, turi būti sumokėtos užtikrinimo priemonę turinčiam kreditoriui. Administratorius atideda pagal tą paskirstymo ataskaitą užtikrinimo priemonę turinčiam kreditoriui mokėtiną sumą, kuri perduodama pateikus vykdomąjį raštą dėl skolos arba pažymėjimą, kad reikalavimas buvo pripažintas nemokumo byloje. Administratorius atideda sumą, mokėtiną užtikrinimo priemonę turinčiam kreditoriui, turinčiam reikalavimą dėl skolos, užtikrintos kreditorinio reikalavimo pirmumo teise, kai administratoriui pateikiama pažyma iš registro apie kreditorinio reikalavimo pirmumo teisės įregistravimą ir kreditoriaus pasirašytas bei notaro patvirtintas pareiškimas, kuriuo paliudijama dabartinė užtikrintos paskolos suma.

Administratoriaus pasiūlymu, laikydamasis kreditorių susirinkimo priimtos rezolucijos, bankroto bylą teismas leidžia parduoti skolininko turtą tiesioginių derybų būdu arba per tarpininką, kai asmeninis turtas ir turtinės teisės, skirti parduoti visa apimtimi, kaip atskiros dalys arba kaip pavieniai daiktai ir teisės, nebuvo parduoti, nes trūko pirkėjų arba pirkėjas atsisakė sudaryti sandorį. Pardavimo kaina negali būti mažesnė negu 80 proc. vertinimo metu nustatytos vertės. Pasiūlymas įsigyti skolininko įsiskolinimą atitinkančias kitų bendrovių akcijas pirmiausia turi būti pateiktas kitiems partneriams. Jeigu per mėnesį pasiūlymas nepriimamas, akcijos parduodamos. Šiuo atveju akcijų įsigijimo kaina turi būti sumokėta per laikotarpį, neviršijantį 60 mėnesių nuo tos dienos, kai pasirenkamas pirkėjas, o sutartis sudaroma tada, kai sumokama visa kaina.

Jeigu kreditorių susirinkimo rezolucijos, kuria patvirtinamos skolininko nuosavybės teise turimų būstų realizavimo taisyklės ir tvarka, priėmimo dieną minėti būstai yra išnuomoti skolininko samdomiesiems ir kitiems darbuotojams, administratorius šiuos būstus pirmiausia turi pasiūlyti parduoti samdomiesiems ar kitiems darbuotojams arba kitiems iš darbo santykių kylančių reikalavimų skolininkui turintiems asmenims, išskyrus atvejus, kai dėl atitinkamų būstų vyksta nebaigti teismo procesai. Administratorius išsiunčia kiekvienam asmeniui rašytinį kvietimą, kuriame aprašomas turtas, jo vertinimas, nurodomas kainos sumokėjimo laikotarpis, kuris negali būti trumpesnis nei 30 dienų ir ilgesnis nei 60 dienų, ir banko sąskaita, į kurią turi būti pervesti pinigai. Šalys turi į

pranešimą atsakyti per 14 dienų ir pranešti administratoriui, ar jos pageidauja per nurodytą laikotarpį įsigyti turtą vertinimo išvadoje nurodyta kaina. Kai sumokama kaina, samdomieji ir kiti darbuotojai gali įskaityti savo reikalavimus į skolininko jiems nesumokėtą darbo užmokestį. Pardavimo sutartis parengiama nuosavybės dokumento forma, kurią kaip pardavėjas pasirašo administratorius. Su pardavimu susijusias išlaidas padengia pardavėjas. Administratorius pareikalauja, kad būtų perduotas kreditoriaus ar trečiosios šalies turimas įkeistas asmeniniam turtui priklausantis daiktas ir jį parduoda Komercinės veiklos įstatymo 46 skyriuje nustatyta tvarka, išskyrus atvejus, kai pagal teisės aktus kreditoriui leidžiama pasirūpinti pardavimu be teismo įsikišimo.

11 Kokie reikalavimai turi būti nukreipti į nemokaus skolininko turtą ir kaip vertinami reikalavimai, atsiradę išskėlus nemokumo bylą?

Nemokumo byloje gali būti teikiami šie reikalavimai:

pagal Kreditorinio reikalavimo pirmumo teisės įstatymą užregistruoti reikalavimai, kylantys iš skolų, užtikrintų įkeitimu arba hipoteka, arba reikalavimai, kylantys iš skolų, kurios buvo areštuotos arba buvo sulaukytas jų grąžinimas;

reikalavimai, kurių atžvilgiu naudojama kreditorinio reikalavimo pirmumo teise;

išlaidos, patiriamos nemokumo byloje (teikiant pareiškimą sumokamas žyminis mokeskis ir visos kitos išlaidos, patiriamos iki nutarties, kuria pradeda nemokumo byla, įsigaliojimo; administratoriaus atlygis; samdomųjų ir kitų darbuotojų reikalavimai, jeigu skolininko įmonė nenutraukė veiklos; išlaidos, patiriamos siekiant padidinti, administruoti, įvertinti ir paskirstyti nemokaus skolininko turtą; išlaikymo išmokos skolininkui ir jo šeimai);

reikalavimai, kylantys iš darbo sutarčių, galiojusių iki nemokumo bylos pradėjimo;

įstatymais nustatytas žalos atlyginimas, kurį skolininkas turi sumokėti trečiosioms šalims;

pagal viešąją teisę susidariusios skolos centrinei valdžiai arba savivaldybėms, įskaitant skolas, kylančias iš mokesčių, muitų, rinkliavų ir privalomųjų socialinio draudimo įmokų, jeigu jos susidarė iki nemokumo bylos pradėjimo dienos, tačiau minėtomis skolomis neapsiribojant;

reikalavimai, atsiradę po nemokumo bylos pradėjimo, kurie nebuvo patenkinti iki sueinant jų mokėjimo terminui;

visi likusieji neužtikrinti reikalavimai, atsiradę iki nemokumo bylos pradėjimo;

įstatymais arba sutartimis nustatyti delspinigiai už neužtikrintas skolas, kurių mokėjimo terminas sueina po nemokumo bylos pradėjimo dienos;

paskolos, kurias skolininkui suteikė verslo partneris arba akcininkas;

dovanojamas turtas;

išlaidos, kurias kreditoriai patiria nemokumo byloje, išskyrus išlaidas pagal Komercinės veiklos įstatymo 629b straipsnį (iš anksto sumokėtas pradines teismo proceso išlaidas).

Kreditoriai, turintys reikalavimų, atsiradusių po nutarties, kuria pradeda nemokumo byla, priėmimo dienos, gauna mokėjimą, kai sueina atitinkamas terminas, o jeigu mokėjimas negaunamas, tada jų reikalavimai tenkinami Komercinės veiklos įstatymo 722 straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka.

12 Kokios yra taisyklės, reglamentuojančios reikalavimų pateikimą, patikrinimą ir pripažinimą?

Per vieną mėnesį nuo nutarties, kuria pradeda nemokumo byla, įtraukimo į Komercinės veiklos registrą kreditoriai turi bankroto bylą teisme pateikti reikalavimus, nurodant reikalavimo pagrindus ir sumą, privilegijas, užtikrinimo priemones ir dokumentų įteikimo adresą, taip pat pateikti rašytinius įrodymus.

Ne vėliau kaip per 7 dienas nuo vieno mėnesio laikotarpio pabaigos administratorius parengia:

pateiktų reikalavimų sąrašą, kuriame reikalavimai išdėstomi jų gavimo tvarka, nurodant reikalavimo pagrindus ir sumą, privilegijas, užtikrinimo priemones ir pateikimo datą;

reikalavimų sąrašą, į kurį administratorius *ex officio* pagrindu įtraukia visų pirma: samdomųjų ir kitų darbuotojų reikalavimus, kylančius iš darbo santykių su skolininku, ir skolas valstybei, įvertintas ir išdėstytas įsigaliojusiame sprendime;

pateiktų nepripažintų reikalavimų sąrašą.

Reikalavimai, pateikti praėjus vieno mėnesio laikotarpiui nuo nutarties įtraukimo į Komercinės veiklos registrą, tačiau ne vėliau kaip per du mėnesius nuo šio laikotarpio pabaigos, įtraukiami į pateiktų reikalavimų sąrašą ir pripažįstami teisės aktuose nustatyta tvarka. Pasibaigus antram laikotarpiui, reikalavimai dėl skolų, susidariusių iki nemokumo bylos pradžios, nebegali būti pateikiami.

Kai atnaujinama sustabdyta nemokumo byla, reikalavimų pateikimo laikotarpis pradeda skaičiuoti nuo nutarties įregistravimo pagal Komercinės veiklos įstatymo 632 straipsnio 2 dalį (nutartis, kuria atnaujinama sustabdyta nemokumo byla).

Reikalavimai, kylantys iš skolos, kuri atsirado iki nemokumo bylos pradžios, tačiau prieš patvirtinant gavimo planą, ir nebuvo apmokėta iki sueinant jos mokėjimo terminui, pateikiami ta pačia tvarka ir įtraukiami į administratoriaus parengtą papildomą sąrašą.

Administratorius pasirūpina, kad sąrašai būtų skubiai paskelbti Komercinės veiklos registre, ir suteikia galimybę kreditoriams ir skolininkui su jais susipažinti teismo kanceliarijoje.

Per 7 dienas nuo sąrašo paskelbimo Komercinės veiklos registre dienos skolininkas ir bet kuris kreditorius gali teisme pateikti rašytinį prieštaravimą dėl pripažinto arba nepripažinto reikalavimo, nusiųsdamas prieštaravimo kopiją administratoriui. Reikalavimas, patvirtintas galiojančia nutartimi, priimta po to, kai buvo priimta nutartis pradėti nemokumo bylą, kurioje dalyvavo administratorius, negali būti ginčijamas.

Jeigu prieštaravimų dėl sąrašų negaunama, praėjus septynių dienų laikotarpiui teismas uždarame posėdyje nedelsdamas patvirtina pripažintų ir *ex officio* įtrauktų reikalavimų sąrašą. Kai pateikiami prieštaravimai dėl sąrašų, teisėjų kolegija, sušaukusi administratorių, skolininką, kreditorių, turintį pripažintą arba nepripažintą ginčijamą reikalavimą, ir kreditorių, pateikusių prieštaravimą dėl reikalavimo, apsvarsto tuos prieštaravimus atvirame teismo posėdyje. Kai įmanoma, visi prieštaravimai apsvarstomi tame pačiame posėdyje. Kai nustatoma, kad prieštaravimas yra pagrįstas, teismas patvirtina sąrašą atlikęs reikiamą patikslinimą. Jeigu prieštaravimai pripažįstami nepagrįstais, teismas per 14 dienų nuo posėdžio dienos prieštaravimus atmeta. Teismo nutartis dėl sąrašo patvirtinimo skelbiama Komercinės veiklos registre ir yra neskundžiama.

Kreditorius, pateikęs reikalavimą praėjus vieno mėnesio laikotarpiui nuo nutarties įtraukimo į Komercinės veiklos registrą, tačiau ne vėliau kaip per du mėnesius nuo to laikotarpio pabaigos, negali ginčyti pripažinto arba nepripažinto reikalavimo arba siekti skolos padengimo iš likusiojo nemokaus skolininko turto, jeigu nemokaus skolininko turtas buvo realizuotas.

Vėliau pateikti reikalavimai, pripažinti teisės aktuose nustatyta tvarka, įtraukiami į teismo patvirtintą sąrašą.

Kreditorius arba skolininkas, pateikęs prieštaravimą administratoriaus parengtam sąrašui, jeigu šis prieštaravimas buvo atmestas, ir kreditorius, turintis reikalavimą, kuris buvo išbrauktas iš pripažintų reikalavimų sąrašo, arba kreditorius ir skolininkas, susiję reikalavimu, įtrauktu į pripažintų reikalavimų sąrašą po to, kai buvo pateiktas prieštaravimas, kurį teismas patenkino, per 7 dienas nuo teismo nutarties dėl pripažintų reikalavimų sąrašo patvirtinimo paskelbimo Komercinės veiklos registre gali pateikti reikalavimą pagal Komercinės veiklos įstatymo 694 straipsnį, prašydami patvirtinti nepripažintą reikalavimą arba pripažintą reikalavimą paskelbti negaliojančiu. Įsigaliojusi nutartis turi lemiamą poveikį nemokumo bylos skolininkui, administratoriui ir visiems kreditoriams. Nemokumo byloje pripažintas reikalavimas yra reikalavimas, įtrauktas į teismo patvirtintą pripažintų reikalavimų sąrašą, išskyrus reikalavimus, ginčijamus ieškiniu dėl konvalidacijos pagal Komercinės veiklos įstatymo 694 straipsnį.

13 Kokios yra taisyklės, reglamentuojančios pajamų paskirstymą? Koks yra reikalavimų ir kreditorių teisių eiliškumas?

Pagal Komercinės veiklos įstatymą paskirstymas leidžiamas, kai realizavus turtą gaunama pakankamai pajamų.

Administratorius parengia turimų lėšų paskirstymo kreditoriams lentelę, atsižvelgdamas į reikalavimų eiliškumą, privilegijas ir užtikrinimo priemones. Paskirstymo lentelė lieka neužbaigta, kol iki galo nepatenkinami visi reikalavimai arba kol nerealizuojamas visas nemokaus skolininko turtas, išskyrus neparduodamą asmeninį turtą. Paskirstymo lentelė 14 dienų aiškiai demonstruojama specialioje skelbimų lentoje visuomenei prieinamose teismo patalpose. Paskirstymo lentelė skelbiama Komercinės veiklos registre. Per minėtą laikotarpį kreditorių komitetas ir kiekvienas kreditorius gali teisme pareikšti rašytinį prieštaravimą dėl lentelės. Teismas patvirtina paskirstymo lentelę, prireikus atlikęs patikslinimus, kai savo iniciatyva arba kitų subjektų, ginčijančių lentelės teisėtumą, prašymu įsitikina lentelės teisėtumu. Nutartis, kuria patvirtinama paskirstymo lentelė, ir prieštaravimai, kuriais ji ginčijama, paskelbiami Komercinės veiklos registre, taip apie lentelę pranešant kreditoriams ir skolininkui. Nutartį, kuria patvirtinama paskirstymo lentelė, gali apskųsti administratorius, kreditorių komitetas arba kreditorius, neatsižvelgiant į tai, ar tas kreditorius pateikė prieštaravimą nutarčiai, kuria teismas pripažino paskirstymo lentelę negaliojančia arba ją pakeitė. Pagal teismo patvirtintą lentelę paskirtas sumas išmoka administratorius.

Paskirstant lėšas, gautas realizavus turtą, reikalavimai tenkinami vadovaujantis Komercinės veiklos įstatymo 722 straipsnyje nurodyta procedūra: įkeitimu arba hipoteka, skolininkui mokėtinų lėšų sulaikymu arba turto sulaikymu užtikrinti reikalavimai, užregistruoti pagal Kreditorinio reikalavimo pirmumo teisės įstatymą – realizavus užtikrinimo priemonę gautomis lėšomis;

reikalavimai, kurių atžvilgiu pasinaudojama kreditorinio reikalavimo pirmumo teise – iš kreditorinio reikalavimo pirmumo teise suvaržyto turto vertės; išlaidos, patirtos nemokumo byloje (teikiant pareiškimą sumokamas žyminis mokestis ir visos kitos išlaidos, patiriamos iki nutarties, kuria pradeda nemokumo byla, įsigaliojimo; administratoriaus atlygis; samdomųjų ir kitų darbuotojų reikalavimai, jeigu skolininko įmonė nenutraukė veiklos; išlaidos, patiriamos siekiant padidinti, administruoti, įvertinti ir paskirstyti nemokaus skolininko turtą; išlaikymo išmokos skolininkui ir jo šeimai);

reikalavimai, kylantys iš darbo sutarčių, galiojusių iki nemokumo bylos pradėjimo;

įstatymais nustatytas žalos atlyginimas, kurį skolininkas turi sumokėti trečiosioms šalims;

pagal viešąją teisę susidariusios skolos centrinei valdžiai arba savivaldybėms, įskaitant skolas, kylančias iš mokesčių, muitų, rinkliavų ir privalomųjų socialinio draudimo įmokų, jeigu jos susidarė iki nemokumo bylos pradėjimo dienos, tačiau minėtomis skolomis neapsiribojant;

gautinos sumos pagal reikalavimus, atsiradusias po nemokumo bylos pradėjimo, kurie nebuvo patenkinti iki sueinant jų mokėjimo terminui;

likusieji neužtikrinti reikalavimai, atsiradę iki nemokumo bylos pradėjimo;

įstatymais arba sutartimis nustatyti delspinigiai už neužtikrintas skolas, kurių mokėjimo terminas suėjo po nemokumo bylos pradėjimo dienos;

paskolos, kurias skolininkui suteikė verslo partneris arba akcininkas;

dovanotas turtas;

išlaidos, kurias kreditoriai patyrė nemokumo byloje, išskyrus išlaidas pagal Komercinės veiklos įstatymo 629b straipsnį (iš anksto sumokėtas pradines teismo proceso išlaidas).

Kai nepakanka lėšų, kad būtų iki galo patenkinti 3–12 punktuose nurodyti reikalavimai, kiekvienai kreditorių klasei atliekami proporcingi mokėjimai. Kai centrinė valdžia pateikia kelis tos pačios klasės reikalavimus ir jie pripažįstami, sumos pervedamos vienu bendru mokėjimu iš turto paskirstymo sąskaitos, o Nacionalinė pajamų agentūra, gavusi mokėjimą, jį paskirsto pagal Mokesčių ir socialinio draudimo proceso kodeksą. Nacionalinė pajamų agentūra apie atliktą paskirstymą nedelsdama praneša bankroto bylų teismui ir administratoriui.

Reikalavimus, kylančius iš įstatymais arba sutartimis nustatytų neužtikrintų skolų delspinigių, kurie tapo mokėtini po nutarties, kuria pradeda nemokumo byla, priėmimo dienos; reikalavimus, susijusius su paskolomis, kurias skolininkui suteikė verslo partneris arba akcininkas; kreditorių reikalavimus, kylančius iš dovanoto turto ir dėl nemokumo byloje kreditoriaus patirtų išlaidų, išskyrus išlaidas pagal Komercinės veiklos įstatymo 629b straipsnį (iš anksto sumokėtas pradines teismo proceso išlaidas), galima patenkinti tik po to, kai iki galo atsiskaitoma pagal visų kitų kreditorių reikalavimus. Kreditorius, pateikęs reikalavimą po to, kai buvo atlikti paskirstytų lėšų mokėjimai, įtraukiamas į kreditorių, pagal kurių reikalavimus turi būti atsiskaitoma iš vėliau paskirstytų lėšų, sąrašą ir neturi teisės pagal savo reikalavimą gauti didesnės realizuoto turto dalies, kai atliekami vėlesni paskirstytų lėšų mokėjimai, kaip kompensacijos už tai, kad jam nebuvo sumokėta anksčiau paskirstytų lėšų dalis.

Užtikrinimo priemonę turintys kreditoriai nemokumo byloje išlaiko savo užtikrinimo priemones. Pagal jų reikalavimus atsiskaitoma pirmiausia, ta privilegija taikoma pajamoms, gautoms realizavus laikomą užtikrinimo priemonę. Kai įkeisto arba hipoteka suvaržyto asmeninio turto pardavimo kaina yra nepakankama, kad būtų galima padengti visą skolos sumą kartu su susikaupusiais delspinigiais, paskirstytų lėšų išmokėjime kreditorius dalyvauja kaip neapsaugotas kreditorius. Kai asmeniniam turtui priklausančio įkeisto arba hipoteka suvaržyto daikto pardavimo kaina viršija užtikrintą skolą, įskaitant susikaupusius delspinigius, likusi suma įtraukiama į nemokaus skolininko turtą. Ši taisyklė taip pat taikoma atsiskaitant pagal kreditorinio reikalavimo pirmumo teisę turinčių kreditorių reikalavimus.

Kreditorius, pagal kurio reikalavimą buvo iš dalies atsiskaityta per pagrindinį procesą, kuriame veiklos vykdytoją nemokiu paskelbė užsienio teismas, dalyvauja paskirstant turtą Bulgarijos teisme pradėtame papildomame procese, jeigu veiklos vykdytojas Bulgarijoje turi reikšmingo turto, o dalis, kurią kreditorius gautų paskirstant turtą papildomame procese, viršija kitų kreditorių dalį tame pačiame procese. Turtas, likęs paskirsčius turtą papildomame procese, prijungiamas prie pagrindinio proceso turto.

Reikalavimas, kuriam taikomas atidėjimas, įtraukiamas į pradinį paskirstyto turto išmokėjimą kaip ginčytinas reikalavimas ir atsiskaitymui pagal šį reikalavimą paskirstymo sąskaitoje atidedama tam tikra suma. Atliekant galutinį turto paskirstymą šis reikalavimas neįtraukiamas, jeigu tebegalioja atidėjimo sąlyga. Tačiau reikalavimas, kuriam taikoma imperatyvi sąlyga, įtraukiama į paskirstytą turtą ir pagal jį atsiskaitoma kaip pagal besąlyginį reikalavimą. Paskirstymo sąskaitoje taip pat atidedama civiliniu ieškiniu ginčijamo reikalavimo dydžio suma. Jeigu ginčijama tik užtikrinimo priemonė arba privilegija, reikalavimas laikinai įtraukiamas į paskirstytą turtą kaip neužtikrintas reikalavimas, kol bus išspręstas ginčas, o paskirstymo sąskaitoje atidedama suma, kurią kreditorius gautų pagal užtikrintą reikalavimą. Gaivinimo plane arba realizuoto turto paskirstymo sąskaitoje turi būti atidėta suma nepripažintiems reikalavimams, kurie ginčijami ieškiniiais dėl konvalidacijos pagal Komercinės veiklos įstatymo 694 straipsnį.

Administratorius, vykdydamas teismo nutartį, neįvykdytiems ar ginčijamiems reikalavimams įvykdyti banke deponuoja sumas, atidėtas tuo metu, kai atliekamas galutinis paskirstymas. Po to, kai skolininkas iki galo atsiskaito pagal savo skolas, jis gali gauti likusią nemokaus skolininko turto dalį, jeigu jo lieka.

14 Kokios yra nemokumo bylų užbaigimo (ypač pasiekus susitarimą su kreditoriais) sąlygos ir pasekmės?

Teismas nurodo baigtą nemokumo bylą šiais atvejais:

per metus nuo nutarties įregistravimo pagal Komercinės veiklos įstatymo 632 straipsnio 1 dalį (nutartis sustabdyti nemokumo bylą, nes turimo turto nepakanka nemokumo bylos išlaidoms padengti ir nebuvo sumokėtos pradinės proceso išlaidos) nebuvo prašoma atnaujinti bylos;

nemokaus skolininko turtas buvo išnaudotas;

buvo atsiskaityta pagal visus reikalavimus;

buvo patvirtintas gaivinimo planas;

skolininkas ir visi pripažintų reikalavimų turintys kreditoriai sudarė susitarimą, jeigu susitarimas atitinka įstatyme nustatytus reikalavimus ir neegzistuojančio pripažinto reikalavimo atžvilgiu nebuvo pareikštas ieškinyš dėl pripažinimo pagal Komercinės veiklos įstatymo 694 straipsnį.

Pirmaisiais trimis atvejais nutartyje dėl bylos užbaigimo bankroto bylų teismas nurodo išbraukti veiklos vykdytoją iš registro, nebent buvo atsiskaityta pagal visų kreditorių reikalavimus ir dar lieka nerealizuoto nemokaus skolininko turto. Nutartį galima apskųsti per 7 dienas nuo jos įtraukimo į Komercinės veiklos registrą.

Nemokumo byla nebaigiama, kai skolininko įsipareigojimai yra įkeisti trečiųjų šalių užtikrinimo priemonėmis ir dar vyksta minėtų užtikrinimo priemonių išieškojimo procesas arba skolininkas yra nebaigtos teismo proceso šalis.

Pagal nacionalinę teisę restruktūrizavimas siekiant išgelbėti skolininko įmonę yra pagrindinės nemokumo bylos elementas.

Įmonės reorganizavimas yra nepriklausomas neprivalomas nemokumo bylos etapas. Siekiant reorganizuoti įmonę, rašytinį prašymą, kuriame išdėstomas gaivinimo planas, teismui pateikia bet kuri iš toliau nurodytų šalių: skolininkas, administratorius, kreditoriai, turintys bent trečdalį užtikrintų reikalavimų, ir kreditoriai, turintys bent trečdalį neužtikrintų reikalavimų; partneriai arba akcininkai, turintys bent trečdalį skolininko įmonės akcijų; neribotos atsakomybės partneris arba dvidešimt procentų skolininko įmonės samdomųjų ir kitų darbuotojų.

Vienas ar keli gaivinimo planai gali būti siūlomi nuo prašymo pradėti nemokumo bylą pateikimo iki sueina vienas mėnuo nuo teismo nutarties, kuria patvirtinamas pripažintų reikalavimų sąrašas, įtraukimo į Komercinės veiklos registrą dienos. Su skolininko arba administratoriaus pasiūlytu gaivinimo planu susijusios išlaidos padengiamos iš nemokaus skolininko turto, o visais kitais atvejais jas padengia planą pasiūliusi šalis.

Gaivinimo plano turinys turi atitikti Komercinės veiklos įstatymo 700 straipsnio 1 dalyje numatytus reikalavimus, jame turi būti aptarta, pvz., kaip bus tenkinami reikalavimai, įtraukti į teismo patvirtintus sąrašus plano pasiūlymo dieną; kaip ir per kiek laiko bus atsiskaitoma pagal kiekvienos klasės reikalavimus, kokios bus taikomos garantijos, kad būtų patenkinti ginčijami nepripažinti reikalavimai, dėl kurių plano pasiūlymo dieną vyksta nebaigti teismo procesai; kokiomis sąlygomis tikrųjų ūkinių bendrijų ar paprastųjų komanditinių ūkinių bendrijų partneriai bus visiškai ar iš dalies atleidžiami nuo atsakomybės; kokia apimtimi bus tenkinami kiekvienos kreditorių klasės reikalavimai, palyginti su turto, kurį jie gautų kaip paskirstyto turto dalį teisės aktuose nustatyta bendra tvarka; kokios garantijos suteikiamos kiekvienos klasės kreditoriams dėl plano įgyvendinimo; kokių valdymo, organizacinių, teisinių, finansinių, techninių ir kitų veiksmų reikės imtis planui įgyvendinti; kokį poveikį planas turės skolininko įmonės samdomiesiems ir kitiems darbuotojams. Gaivinimo plane gali būti papildomai išdėstyti siūlomi veiksmai arba sandoriai, kuriais siekiama atkurti įmonės gyvybingumą, įskaitant visos arba dalies įmonės pardavimą, pardavimo sąlygas ir būdą, skolos konvertavimą į nuosavybės vertybinius popierius, įsipareigojimų novaciją ar kitus veiksmus ir sandorius (tiesiogiai draudžiama plane numatyti vandentiekio ir kanalizacijos operatorių turto, reikalingo pagrindinėms jų operacijoms, pardavimą, kol atitinkamoje vietovėje nepaskirtas naujas vandentiekio ir kanalizacijos operatorius), taip pat įskaitant priežiūros organo, turinčio įgaliojimus kontroliuoti skolininko veiklą gaivinimo plano vykdymo ar trumpesniu laikotarpiu, paskyrimą, mokėjimų atidėjimą, atleidimą nuo visų arba dalies skolų, įmonės restruktūrizavimą ar kitus veiksmus ir sandorius.

Jeigu planas atitinka teisės aktuose (Komercinės veiklos įstatymo 700 straipsnio 1 dalyje) nustatytus reikalavimus, teismas priima nutartį, kuria leidžia planą svarstyti kreditorių susirinkime ir nurodo Komercinės veiklos registre paskelbti pranešimą, kuriame būtų nurodyta susirinkimo data. Kai reikia, pranešimas siunčiamas planą pasiūliusiai šaliai, nurodant jai ištaisyti aptiktus trūkumus. Nutartį galima apskųsti per 7 dienas.

Balsuoti dėl plano gali tik kreditoriai, turintys pripažintų arba patvirtintų reikalavimų, arba kreditoriai, kuriems teismas suteikė balsavimo teises. Kreditoriai balsuoja atskirai pagal klases, kaip nustatyta teisės aktuose, ir gali atiduoti savo balsą nedalyvaudami susirinkime, tačiau atsiųsdami kreditoriaus pasirašytą ir notaro patvirtintą įgaliojimą. Planą kiekviena kreditorių klasė tvirtina atitinkamos klasės reikalavimų suteikiama paprasta balsų dauguma. Prieštaravimus patvirtintam planui bankroto bylų teisme galima pateikti per 7 dienas nuo balsavimo dienos. Prieštaravimus taip pat gali pateikti kreditoriai, kurie pateikė ieškinius dėl konvalidacijos pagal Komercinės veiklos įstatymo 694 straipsnį. Planas atmetamas, jeigu prieš jį balsuoja daugiau kaip pusė pripažintų reikalavimų turinčių kreditorių, neatsižvelgiant į tų reikalavimų klasę. Pranešimas apie plano patvirtinimą skelbiamas Komercinės veiklos registre.

Teismas gaivinimo planą patvirtina, jeigu jis atitinka Komercinės veiklos įstatymo 705 straipsnio 1 dalyje išdėstytas sąlygas, t. y. jeigu yra įvykdyti visi teisės aktuose nustatyti reikalavimai, pagal kuriuos įvairių klasių kreditoriai tvirtina planą; planą patvirtino dauguma kreditorių, turinčių daugiau kaip pusę pripažintų reikalavimų, įtrauktų į teismo patvirtintus sąrašus; plane numatytas dalinis mokėjimas, bent vienos planą patvirtinusios klasės kreditoriai gaus dalinį mokėjimą; visi tos pačios klasės kreditoriai turi vienodą statusą, nebent kreditoriai, kurių teisės pažeistos, raštu atsisakė savo prieštaravimų plano patvirtinimui; plane užtikrinama, kad nesutinkantis kreditorius ir nesutinkantis skolininkas gaus tą patį mokėjimą, kurį būtų gavę, jeigu turtas būtų paskirstytas teisės aktuose nustatyta bendra tvarka; nė vienas kreditorius negaus daugiau negu jam yra mokėtina pagal pripažintą jo reikalavimą; pajamos nebus išmokamos partneriams ar akcininkams, kol bus iki galo atsiskaityta pagal kreditorių, kurių interesams planas turi poveikį, klasės reikalavimus; individualios veiklos vykdytojams, neribotos atsakomybės partneriams ir jų šeimoms nebus mokamos išlaidos išmokos, viršijančios teismo nustatytą sumą, kol bus iki galo atsiskaityta pagal kreditorių, kurių interesams planas turi poveikį, klasės reikalavimus. Jeigu kreditorių susirinkime buvo patvirtinti keli planai ir visi planai atitinka teisės aktuose nustatytus reikalavimus, teismas patvirtina planą, kurį patvirtino kreditoriai, turintys daugiau negu pusę pripažintų reikalavimų.

Gaivinimo planas gali būti pripažįstamas Bulgarijos teismo pradėtoje papildomoje nemokumo byloje, jeigu veiklos vykdytojas Bulgarijoje turi reikšmingo turto ir jeigu sutinka pagrindinės bylos, kurioje veiklos vykdytoją nemokiu paskelbė užsienio teismas, administratorius.

Nutartimi, kuria patvirtinamas gaivinimo planas, teismas nurodo baigti bylą ir paskiria plane pasiūlytą arba kreditorių komiteto išrinktą priežiūros organą.

Nutartis dėl gaivinimo plano patvirtinimo ir nutartis, kuria atmetamas kreditorių susirinkime patvirtintas planas, parengtas siekiant reorganizuoti skolininko įmonę, gali būti apskųstos per 7 dienas nuo jų įtraukimo į Komercinės veiklos registrą dienos.

Teismo patvirtintas planas yra privalomas skolininkui ir visiems kreditoriams, turintiems reikalavimų dėl skolų, susidariusių iki nutarties, kuria pradedama nemokumo byla, priėmimo dienos. Siekdamas išieškoti pagal perskaičiuotą reikalavimą, nepriklausomai nuo jo sumos, kiekvienas kreditorius gali kreiptis vykdomojo dokumento Civilinio proceso kodekso 405 straipsnyje nustatyta tvarka.

Jeigu skolininkas neįvykdo gaivinimo plano, kreditoriai, turintys pagal planą perskaičiuotų reikalavimų, atitinkančių bent 15 proc. bendros reikalavimų sumos, arba teismo paskirtas priežiūros organas gali prašyti teismo atnaujinti nemokumo bylą ir neprivalo pateikti nemokumo arba pernelyg didelio įsiskolinimo įrodymų. Šiuo atveju plane nustatytas kreditorių teisių ir užtikrinimo priemonių perskaičiavimas lieka nepakitęs. Nagrinėjant atnaujintą nemokumo bylą reorganizavimo procesas nevykdomas.

Jeigu patvirtintame gaivinimo plane numatyta parduoti visą įmonę arba jos dalį, pardavimo sutartis turi būti sudaryta per mėnesį nuo nutarties, kuria patvirtinamas planas, įsigaliojimo dienos. Jeigu per patvirtintame gaivinimo plane nustatytą laikotarpį pardavimo sutartis nesudaroma, kiekviena šalis per vieną mėnesį nuo pardavimo sutarčiai sudaryti skirto vieno mėnesio laikotarpio pabaigos gali prašyti bankroto bylų teismo paskelbti sutartį sudaryta. Jeigu nė viena iš šalių neprašo paskelbti sutarties sudaryta, o kreditorius pateikė pareiškimą, bankroto bylų teismas atnaujina bylą ir paskelbia skolininką nemokiu.

Be gaivinimo plano patvirtinimo, Komercinės veiklos įstatyme numatyta dar viena galimybė skolininkui ir kreditoriams susitarti. Skolininkas, neatstovaujamas administratoriaus, gali su visais kreditoriais, turinčiais pripažintų reikalavimų, bet kuriuo proceso etapu nepriklausomai sudaryti rašytinį susitarimą dėl atsiskaitymo už skolas. Jeigu susitarimas atitinka teisės aktuose nustatytus reikalavimus ir jeigu pagal Komercinės veiklos įstatymo 694 straipsnio 1 dalį buvo pateikti ieškiniai dėl pripažinimo, kuriais ginčijamas pripažintų reikalavimų buvimas, teismas bylą sustabdo. Nutartį galima apskųsti per 7 dienas nuo jos įtraukimo į Komercinės veiklos registrą.

15 Kokios yra kreditorių teisės po nemokumo bylos užbaigimo?

Galutinis kreditorių susirinkimas priima sprendimą dėl nemokaus skolininko turtui priskiriamo neparduodamo asmeninio turto ir gali nuspręsti, kad nežymios vertės asmeninis turtas būtų gražintas skolininkui, o reikalavimai, kuriuos išieškoti būtų nepagrįstai sudėtinga, būtų panaikinti. Administratorius, vykdydamas teismo nutartį, neįvykdytiems ar ginčijamiems reikalavimams įvykdyti banke deponuoja sumas, atidėtas tuo metu, kai atliekamas galutinis paskirstymas. Kai baigiama nemokumo byla, panaikinamas bendras teisės naudotis turtu atėmimas ir teismas *ex officio* panaikina apsaugos priemonę nuo nutarties, kuria baigiama nemokumo byla, įsigaliojimo dienos.

Visi nemokumo byloje nepateikti reikalavimai ir nepareikštos teisės išnyksta. Reikalavimai, kurių nemokumo bylos nagrinėjimo metu nebuvo galima patenkinti, išnyksta, išskyrus atvejį, kai pagal Komercinės veiklos įstatymo 744 straipsnio 1 dalį byla atnaujinama (jeigu per vienus metus nuo bylos sustabdymo atlaisvinamos ginčijamiems reikalavimams atidėtos lėšos arba aptinkamas turtas, apie kurį nemokumo bylos nagrinėjimo metu nebuvo žinoma). Jeigu skolininkas su visais pripažintų reikalavimų turinčiais kreditoriais sudarė atsiskaitymo už skolas sutartį ir nemokumo byla buvo baigta, kreditoriai gali ginti savo teises pagal bendras civilinės teisės taisykles, jeigu Komercinės veiklos įstatyme nenumatyta kitaip. Jeigu skolininkas neįvykdo atsiskaitymo už skolas sutarties, kreditoriai, turintys bent 15 proc. visų reikalavimų, gali prašyti atnaujinti nemokumo bylą ir neprivalo pateikti nemokumo ar pernelyg didelio įsiskolinimo įrodymų.

Kai nemokumo byla baigiama patvirtinus gaivinimo planą, pagal Prievolių ir sutarčių įstatymo 110 straipsnį pradedamas skaičiuoti naujas įstatyminis senaties terminas įsipareigojimams, atsiradusiems iki nutarties, kuria pradedama nemokumo byla, priėmimo dienos, – šis terminas pradedamas skaičiuoti nuo nutarties, kuria patvirtinamas gaivinimo planas, įsigaliojimo dienos, kai pagal atitinkamus įsipareigojimus turi būti nedelsiant atsiskaitoma, arba nuo įsipareigojimų įvykdymo termino pabaigos, jeigu gaivinimo plane numatyta įsipareigojimus atidėti. Pagal Prievolių ir sutarčių įstatymo 110 straipsnį visi reikalavimai išnyksta pasibaigus penkerių metų įstatyminiam senaties terminui, jeigu teisės aktuose nenumatyta kitaip. Jeigu yra pateiktas prašymas atnaujinti nemokumo bylą, įstatyminis pripažintų reikalavimų senaties terminas sustabdomas, kol vyksta bylos nagrinėjimo atnaujinimas. Remdamasis teismo patvirtintu gaivinimo planu, kreditorius gali prašyti išduoti vykdomąjį dokumentą savo perskaičiuotam reikalavimui, neatsižvelgiant į sumą.

16 Koks subjektas turi padengti nemokumo bylos sąnaudas ir išlaidas?

Pagal nacionalinę teisę nemokumo bylos išlaidos apima:

už nemokumo bylą sumokamą žyminį mokestį ir visas kitas išlaidas, patiriamas iki nutarties, kuria pradedama nemokumo byla, įsigaliojimo dienos; administratoriaus atlygį;

skolininko įmonės samdomųjų ir kitų darbuotojų reikalavimus, jeigu įmonė nenutraukė veiklos;

išlaidas, patiriamas siekiant padidinti, administruoti, įvertinti ir paskirstyti nemokaus skolininko turtą;

išlaikymo išmokas skolininkui ir jo šeimai.

Žyminis mokestis avansu nemokamas, kai prašymą pradėti nemokumo bylą pateikia skolininkas. Žyminis mokestis padengiamas iš nemokaus skolininko turto, kai jis paskirstomas. Kai prašymą pradėti nemokumo bylą pateikia kreditorius ir kai bylos šalimi įtraukiamas bendrakreditoris, žyminis mokestis imamas iš kreditoriaus arba iš bendrakreditorių įtrauktos šalies.

Siekiant pradėti nemokumo bylą, kai skolininko turimo turto nepakanka pradinėms nemokumo bylos išlaidoms padengti arba kai nagrinėjant nemokumo bylą nustatoma, kad skolininko turimo turto nepakanka nemokumo bylos išlaidoms padengti, teismas nustato sumą, kurią skolininkas arba kreditorius turi iš anksto sumokėti per teismo nustatytą laikotarpį. Pradines nemokumo bylos išlaidas įvertina teismas, atsižvelgdamas į einamąjį laikinojo administratoriaus atlygį ir apytikres nemokumo bylos išlaidas. Kai skolininkas yra tikroji ūkinė bendrija, teismas priima nutartį dėl išankstinio išlaidų sumokėjimo, atsižvelgdamas į neribotos atsakomybės partnerių turtą.

Pradėjus nemokumo bylą išlaidos padengiamos iš nemokaus skolininko turto. Šiuo tikslu teismas gali priimti nutartį, kuria leidžia administratoriui turtu reikiamai disponuoti.

Kai vyksta bylos etapas, kuriame didinamas nemokaus skolininko turtas, žyminis mokestis iš anksto nemokamas. Žyminis mokestis neimamas, kai teismo nutarčių ir nurodymų pagrindu Komercinės veiklos registre pažymimos su nemokumu susijusios aplinkybės ir kai įrašomas arba išbraukiamas skolininkui mokėtinų lėšų sulaikymas arba bendras teisės naudotis turtu atėmimas.

Kai procesas pradedamas prašymu panaikinti sandorį pagal Komercinės veiklos įstatymo 645, 646 ir 647 straipsnius ir Prievolių ir sutarčių įstatymo 135 straipsnį, žyminis mokestis iš anksto nemokamas, neatsižvelgiant į teismo instanciją. Jeigu prašymas patenkinamas, žyminį mokestį privalo sumokėti bylą pralaimėjusi šalis. Jeigu prašymas nepatenkinamas, žyminis mokestis padengiamas iš nemokaus skolininko turto. Jeigu prašymą panaikinti sandorį pateikia administratorius ir prašymas nepatenkinamas, trečiųjų šalių patirtos nemokumo bylos išlaidos padengiamos iš nemokaus skolininko turto.

Žyminis mokestis iš anksto nemokamas, kai kreditorius arba skolininkas pateikia ieškinį dėl pripažinimo pagal Komercinės veiklos įstatymo 694 straipsnį. Jeigu ieškiny nepatenkinamas, išlaidas turi padengti ieškovas.

Kreditoriaus reikalavimas, pateiktas pasibaigus įstatyme numatytam pateikimo laikotarpiui, tačiau ne vėliau kaip per du mėnesius nuo šio laikotarpio pabaigos, įtraukiamas į pateiktų reikalavimų sąrašą ir pripažįstamas teisės aktuose nustatyta tvarka. Pripažįstant reikalavimą patirtas papildomas išlaidas sumoka reikalavimą pateikęs kreditorius.

Su skolininko arba administratoriaus pasiūlytu gaivinimo planu susijusios išlaidos padengiamos iš nemokaus skolininko turto, o visais kitais atvejais jas padengia planą pasiūliusi šalis. Jeigu gaivinimo plane nenumatyta kitaip, teismas nurodo skolininkui sumokėti žyminį mokestį ir patirtas išlaidas.

Išlaidos, patirtos siekiant išsaugoti realizuotiną turtą, kol jis bus perduotas pirkėjui, padengiamos iš nemokaus skolininko turto. Išlaidas, patirtas parduodant skolininko turimus ir jo samdomiesiems ir kitiems darbuotojams išnuomotus būstus, padengia pardavėjas.

Kai skirstomas realizuotas turtas, reikalavimai, kylantys iš nemokumo byloje patirtų išlaidų, patenkinami po to, kai atsiskaitoma pagal užtikrintus reikalavimus ir reikalavimus, kurių atžvilgiu pasinaudojama daikto sulaikymo teise.

17 Kokios yra taisyklės dėl sandorių, kurie yra nenaudingi visiems kreditoriams bendrai, pripažinimo niekiniais, jų nuginjimo ar jų nevykdytinumo?

Komercinės veiklos įstatyme numatytos apsaugos nuostatos, kuriomis nemokaus skolininko turto kreditoriai apsaugomi nuo skolininko veiksmų ir sandorių, kuriais išiekojamas nemokaus skolininko turtas ir padaroma žala kreditorių interesams. Teisės aktuose nustatyta „įtartino laikotarpio“ sąvoka – nenuginčijama prielaida, kad kreditorių interesams buvo padaryta žala, jeigu minėtu laikotarpiu buvo atlikti tam tikri veiksmai arba sudaryti tam tikri sandoriai. Įtartino laikotarpio trukmė skiriasi priklausomai nuo sandorio, kuriam taikoma įstatyme nustatyta žalingumo prielaida, rūšies. Tam tikriems sandoriams ir veiksams įtartinas laikotarpis pradedamas skaičiuoti nuo nemokumo arba pernelyg didelio įsiskolinimo susidarymo dienos, tačiau ne vėliau negu likus metams iki prašymo pradėti nemokumo bylą pateikimo, ir baigiamas skaičiuoti nutarties, kuria pradedama nemokumo byla, priėmimo dieną. Kitais atvejais šis laikotarpis siekia trejus metus, dvejus metus arba vienus metus iki prašymo pradėti nemokumo bylą pateikimo dienos ir apima laikotarpį nuo prašymo pradėti nemokumo bylą pateikimo dienos iki nutarties, kuria pradedama nemokumo byla, priėmimo dienos. Tam tikri veiksmai ir sandoriai, atlikti ir sudaryti po nutarties, kuria pradedama nemokumo byla, priėmimo pažeidžiant nustatytą tvarką, t. y. negavus išankstinio administratoriaus sutikimo, taip pat laikomi žalingais.

Veiksmai ir sandoriai, kurių žalingumas preziumuojamas pagal Komercinės veiklos įstatymą, yra apibrėžti baigtiniais kriterijais ir patenka į dvi kategorijas: niekiniai ir priverstinai nevykdytini nemokaus skolininko turto kreditorių atžvilgiu.

Niekiniai sandoriai reglamentuojami Komercinės veiklos įstatymo 646 straipsnio 1 dalyje. Tame straipsnyje numatyta, kad toliau nurodyti veiksmai ir sandoriai yra niekiniai kreditorių atžvilgiu, jeigu jie atliekami arba sudaromi po nutarties, kuria pradedama nemokumo byla, priėmimo dienos, pažeidžiant nustatytas proceso taisykles:

atsiskaitymas už skolą, atsiradusią iki nutarties, kuria pradedama nemokumo byla, priėmimo;

teisės į nemokaus skolininko asmeninį turtą arba jam priklausantį daiktą suvaržymas įkeitimu arba hipoteka;

sandoris, susijęs su teise į nemokaus skolininko turtą arba su tam turtui priklausančiu daiktu.

Kitų rūšių žalingi veiksmai ir sandoriai, kurie gali būti paskelbti priverstinai nevykdytinai, reglamentuojami Komercinės veiklos įstatymo 645 straipsnio 3 dalies, 646 straipsnio 2 dalies ir 647 straipsnio bei Prievolių ir sutarčių įstatymo 135 straipsnio nuostatomis. Kad veiksmai ir sandoriai būtų priverstinai nevykdytini nemokaus skolininko turto kreditorių atžvilgiu, jie turi būti paskelbti priverstinai nevykdytinai galutine nutartimi.

Pagal Komercinės veiklos įstatymo 646 straipsnio 2 dalį priverstinai nevykdytinai kreditorių atžvilgiu per atitinkamus laikotarpius gali būti paskelbti toliau nurodyti veiksmai ar sandoriai, kuriuos skolininkas atlieka arba sudaro po nemokumo ar pernelyg didelio įsiskolinimo susidarymo:

ankstyvas įsipareigojimo įvykdymas, neatsižvelgiant į atsiskaitymo būdą, likus ne daugiau kaip metams iki prašymo pradėti nemokumo bylą pateikimo;

įkeitimo arba hipotekos įregistravimas likus ne daugiau kaip metams iki prašymo pradėti nemokumo bylą pateikimo, siekiant užtikrinti reikalavimą skolininkui, kuris anksčiau buvo neužtikrintas;

skolininko atsiskaitymas pagal įsipareigojimą, kurio įvykdymo terminas yra suėjęs, per šešis mėnesius iki prašymo pradėti nemokumo bylą pateikimo, neatsižvelgiant į atsiskaitymo būdą.

Jeigu kreditorius žinojo, kad skolininkas yra nemokus arba pernelyg įsiskolinęs, pirmaisiais dviem atvejais įtartino laikotarpio trukmė pailginama iki dvejų metų, trečiuoju atveju – iki metų. Žinojimas preziumuojamas, kai skolininkas ir kreditorius yra susijusios šalys arba kai kreditorius žinojo arba galėjo žinoti apie aplinkybes, kuriomis pagrįsta daryti išvadą, kad skolininkas yra nemokus arba pernelyg įsiskolinęs.

Pirmuoju ir trečiuoju atveju negalima remtis priverstinio vykdymo negalimumu, jeigu pagal įsipareigojimą atsiskaitoma įprastinės skolininko veiklos eigoje ir jeigu:

atsiskaitymas atitinka šalių sutartas sąlygas ir atliekamas tuo pačiu metu, kai skolininkui pristatomos tos pačios vertės prekės arba suteikiamos paslaugos, arba per 30 dienų nuo įsipareigojimo įvykdymo termino pabaigos, arba

po mokėjimo kreditorius pristatė skolininkui tos pačios vertės prekes arba suteikė paslaugas.

Antruoju atveju negalima remtis priverstinio vykdymo negalimumu, kai įkeitimas arba hipoteka buvo įregistruoti:

iki paskolos suteikimo skolininkui arba paskolos suteikimo metu;

siekiant pakeisti kitą užtikrinimo priemonę *in rem*, kurios negalima paskelbti priverstinai nevykdytina pagal Komercinės veiklos įstatymo 41 skyriaus I skirsnyje nustatytas taisykles;

siekiant užtikrinti paskolą, suteiktą įkeistam arba hipoteka suvaržytam turtui įsigyti.

Negaliojimas pagal Komercinės veiklos įstatymo 646 straipsnio 2 dalį neturi poveikio trečiųjų šalių teisėms, sąžiningai įgytoms iki pareiškimo, kuriuo pateiktas ieškinys dėl sandorio pripažinimo negaliojančiu, užregistravimo. Nesąžiningumas preziumuojamas, kol neįrodoma priešingai, jeigu trečioji šalis yra susijusi su skolininku arba su asmeniu, su kuriuo skolininkas derėjosi.

Valdžios institucijų viešųjų ir privačiųjų reikalavimų, kurių vykdymą galima užtikrinti privačiomis priemonėmis ir kuriuos skolininkas yra patenkinęs, negalima pripažinti negaliojančiais nemokaus turto skolininko kreditorių atžvilgiu, vadovaujantis pirmiau išdėstytomis taisyklėmis ir tvarka.

Pagal Komercinės veiklos įstatymo 647 straipsnio 1 dalį nemokaus skolininko turto kreditorių atžvilgiu negaliojančiais galima pripažinti toliau nurodytus veiksmus ir sandorius, jeigu jie atliekami per nurodytus laikotarpius:

trejų metų laikotarpiu iki prašymo pradėti nemokumo bylą pateikimo dienos su šalimi, kuri yra susijusi su skolininku, sudarytus neatlygintinus sandorius, išskyrus paprastas dovanas;

dvejų metų laikotarpiu iki prašymo pradėti nemokumo bylą pateikimo dienos sudarytus neatlygintinus sandorius;

dvejų metų laikotarpiu iki prašymo pradėti nemokumo bylą pateikimo, tačiau ne anksčiau negu susidarė nemokumas arba pernelyg didelis įsiskolinimas, sudarytus sumažintas vertės sandorius;

vienų metų laikotarpiu iki prašymo pradėti nemokumo bylą pateikimo, tačiau ne anksčiau negu susidarė nemokumas arba pernelyg didelis įsiskolinimas, įregistruotas hipotekas, įkeitimus ar asmenines užtikrinimo priemones trečiųjų šalių įsipareigojimams užtikrinti;

dvejų metų laikotarpiu iki prašymo pradėti nemokumo bylą pateikimo, tačiau ne anksčiau negu susidarė nemokumas arba pernelyg didelis įsiskolinimas, įregistruotas hipotekas, įkeitimus ar asmenines užtikrinimo priemones trečiųjų šalių įsipareigojimams su skolininku susijusiam kreditoriui užtikrinti;

dvejų metų laikotarpiu iki prašymo pradėti nemokumo bylą pateikimo dienos su šalimi, kuri yra susijusi su skolininku, sudarytus kreditoriams žalingus sandorius.

Įmonių įstatymo 647 straipsnio 1 dalis taip pat taikoma veiksams ir sandoriams, kuriuos skolininkas atliko arba sudarė laikotarpiu nuo prašymo pradėti nemokumo bylą pateikimo iki nutarties, kuria pradedama nemokumo byla, priėmimo dienos. Veiksmų ir sandorių pripažinimas negaliojančiais neturi poveikio trečiųjų šalių teisėms, sąžiningai ir atlygintinai įgytoms iki prašymo užregistravimo.

Įskaitymas gali būti pripažintas negaliojančiu nemokaus skolininko turto kreditorių atžvilgiu, jeigu kreditorius įgijo reikalavimą ir įsipareigojimą skolininkui iki nutarties, kuria pradedama nemokumo byla, priėmimo dienos, reikalavimo arba įsipareigojimo įgijimo metu žinodamas, kad skolininkas yra nemokus ar pernelyg įsiskolinęs arba kad yra pateiktas prašymas pradėti nemokumo bylą.

Neatsižvelgiant į abipusių skolų atsiradimo laiką, įskaitymas, kurį skolininkas atliko po nemokumo arba pernelyg didelio įsiskolinimo paskelbimo, tačiau ne anksčiau negu likus metams iki prašymo pradėti nemokumo bylą pateikimo dienos, nemokaus skolininko turto kreditorių atžvilgiu negalioja, išskyrus tą skolos dalį, kurią kreditorius gautų tuo metu, kai realizavus turtą atliekamas paskirstymas.

Prievolių ir sutarčių įstatymo 135 straipsnyje reglamentuojami ieškiniai, kuriuos administratorius arba kreditorius gali pateikti siekdami pripažinti žalingus skolininko veiksmus negaliojančiais, jeigu skolininkui buvo žinomas žalingas tų veiksmų poveikis. Jeigu veiksmu siekiama pelno, preziumuojama, kad šalis, su kuria skolininkas derasi, taip pat žino apie žalą. Negaliojimas neturi poveikio trečiųjų šalių teisėms, sąžiningai ir atlygintinai įgytoms iki pareiškimo, kuriuo pateiktas ieškinys dėl sandorio pripažinimo negaliojančiu, užregistravimo. Žinojimas preziumuojamas, kol neįrodoma priešingai, jeigu trečioji šalis yra skolininko sutuoktinis, tiesiosios aukštutinės linijos giminaitis, tiesiosios žemutinės linijos giminaitis arba tų pačių tėvų palikuonis. Kai veiksmas atliekamas iki reikalavimo atsiradimo, jis negalioja tik tuo atveju, jeigu skolininkas arba šalis, su kuria skolininkas derėjosi, jį atlieka turėdami ketinimą pakenkti kreditoriui. Ieškinį, kuriuo siekiama pripažinti veiksmus arba sandorius niekiniais arba negaliojančiais nemokaus skolininko turto kreditorių atžvilgiu, ir atitinkamus ieškinius dėl prievolės įvykdymo siekiant padidinti nemokaus skolininko turtą, gali pateikti administratorius, o jeigu jis to nepadaro – tada bet kuris nemokaus skolininko turto kreditorius. Kai reikalavimą pateikia kreditorius, teismas administratorių pripažįsta bendru ieškovu *sua sponte*. Kai kreditorius pateikia ieškinį dėl reikalavimo, antro ieškinio dėl to paties reikalavimo teikti neleidžiama. Tačiau antrasis kreditorius iki pirmojo bylos nagrinėjimo posėdžio gali prašyti teismo jį pripažinti bendru ieškovu. Įsigaliojusi galutinė nutartis yra vykdytina ir privaloma skolininkui, administratoriui ir visiems kreditoriams.

Jeigu teismas pripažino sandorį niekiniu nemokaus skolininko turto kreditorių atžvilgiu, trečiosios šalies suteiktas turtas gražinamas, o jeigu šis turtas nėra įtrauktas į nemokaus skolininko turtą arba įsipareigojimą sudaro pinigai, trečioji šalis į bylą įtraukiama kaip kreditorius.

Pagrindinėje arba papildomoje nemokumo byloje, kurioje veiklos vykdytoją nemokiu paskelbė užsienio teismas, arba papildomame Bulgarijos teismo pradėtame procese, jeigu veiklos vykdytojas Bulgarijoje turi reikšmingo turto, pateiktas ieškinys laikomas pateiktu abiejose bylose.

Paskutinis naujinimas: 31/10/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklę rasite puslapyje „Teisinė informacija“.